

Biuletyn Prawa Karnego nr 4/05

1 września 2005 r. – 12 września 2005 r.

Biuletyn Prawa Karnego jest opracowywany przez Zespół Prawa Karnego, Wojskowego i Europejskiego Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego oraz asystentów Izby Karnej Sądu Najwyższego. Jego celem jest dostarczenie bieżącej informacji z zakresu szeroko rozumianego prawa karnego. Biuletyn dzieli się na następujące działy:

1. Orzecznictwo Izby Karnej i Wojskowej SN

W tym dziale prezentowane jest bieżące orzecznictwo obu izb Sądu Najwyższego z okresu bezpośrednio poprzedzającego ukazanie się kolejnego numeru biuletynu. Założeniem tego działu jest omówienie wszystkich orzeczeń w sprawach karnych wydawanych przez Sąd Najwyższy, w których dołączono pisemne uzasadnienie. Dział ten zawierać będzie także informacje o pytaniach prawnych, jakie wpłynęły do Sądu Najwyższego oraz przedstawiać omówienie bieżących wokand.

2. Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego dotyczące prawa karnego

W dziale tym zamieszczone będą bieżące informacje o sprawach rozpoznawanych w Trybunale Konstytucyjnym związanych z prawem karnym, jak również o wydanych przez Trybunał Konstytucyjnych orzeczeniach.

3. Legislacja

Dział ten poświęcony jest informacji o uchwalonych i wchodzących w życie aktach normatywnych z zakresu prawa karnego, a także o pracach legislacyjnych rządu i parlamentu. Prezentowane będą zarówno projekty aktów normatywnych jak i informacje umożliwiające zapoznanie się z przebiegiem dyskusji wokół tych projektów. W dziale tym przedstawiane będą opinie sporządzane przez Komisję Kodyfikacyjną Prawa Karnego a także projekty przygotowywane przez to gremium

4. Analizy

W dziale Analiz publikowane będą opracowania i analizy z zakresu stosowania prawa karnego przygotowywane przez Biuro Studiów i Analiz SN oraz asystentów Izby Karnej SN

5. Informacja Międzynarodowa

W dziale Informacji Międzynarodowej zamieszczane będą aktualne informacje dotyczące działalności legislacyjnej i orzeczniczej organów i trybunałów międzynarodowych, a także informacje o obowiązujących aktach prawa międzynarodowego odnoszących się do prawa karnego. W tej części Biuletynu prezentowane będą także bieżące informacje o działaniach podejmowanych w ramach Unii Europejskiej mających związek z prawem karnym.

*Docelowo większość informacji przedstawianych w Biuletynie gromadzona będzie i udostępniana za pośrednictwem strony www Sądu Najwyższego. **Obecnie na stronie tej udostępnione są poprzednie numery Biuletynu** (link: . www.sn.pl/orzecznictwo/index.html)*

Zespół przygotowujący Biuletyn będzie bardzo wdzięczny za wszelkie uwagi, które pomogą udoskonalić formę przekazywanych informacji.

Włodzimierz Wróbel
Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego
bsakww@sn.pl

SPIS TREŚCI

1.	ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I WOJSKOWA.....	3
1.1.	Uchwały i postanowienia (KZP).....	3
1.2.	Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.....	3
1.3.	Orzecznictwo Izby Wojskowej SN.....	8
1.4.	Pytania prawne.....	10
1.5.	Bieżąca wokanda.....	13
2.	ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO.....	14
2.1.	Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.....	14
2.2.	Wokanda Trybunału Konstytucyjnego.....	14
3.	LEGISLACJA.....	15
3.1.	Akty normatywne dotyczące prawa karnego.....	15
3.2.	Prace legislacyjne rządu.....	15
3.3.	Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP.....	17
3.4.	Opinie i stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego.....	17
4.	ANALIZY.....	22
4.1.	ZAGADNIENIA PRAWA KARNEGO W ORZECZENIACH IZBY CYWILNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO (1 STYCZEŃ 2005 R. – 31 KWIECIEŃ 2005 R.) – OPR. PIOTR PIESIEWICZ, ASYSTENT W IZBIE KARNEJ SN.....	22
4.2.	ZAGADNIENIA PRAWA KARNEGO W ORZECZNICTWIE NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ZAMIESZCZONYM W OFICJALNYM PUBLIKATORZE ORZECZNICTWO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO I WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH W NR 3 (6) 2005 R. (OPR. ANNA BŁACHNIO-PARZYCH, ASYSTENT W IZBIE KARNEJ SN).....	25
5.	INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA.....	27
5.1.	Rada Europy.....	27
5.2.	Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.....	27
5.3.	Europejski Trybunał Sprawiedliwości.....	29
5.4.	Unia Europejska.....	30
6.	PRZEGLĄD KSIĄŻEK I CZASOPISM.....	32
7.	INFORMACJE I OGŁOSZENIA.....	35

1. ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO – IZBA KARNA I WOJSKOWA.

1.1. Uchwały i postanowienia (KZP).

1.2. Orzeczenia w sprawach kasacyjnych.

1.2.1. Przestępstwo kierunkowe.

przepisy: art. 282 k.k.

hasła: przestępstwa przeciwko mieniu – wymuszenie rozbójnicze; wyrok; Sąd Najwyższy

Wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r. (sygn. akt IV KK 74/05)

Z uzasadnienia:

„Przestępstwo określone w art. 282 k.k. jako przestępstwo tzw. kierunkowe wymaga – dla możliwości odpowiedzialności karnej na podstawie tej normy – spełnienia warunku działania sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, co oznacza, że działanie bez zamiaru osiągnięcia takiego celu (choćby z zamiarem bezpośrednim) nie wyczerpuje znamion tego przestępstwa.”

1.2.2. Zadośćuczynienie za oczywiście niesłuszne skazanie, tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie.

przepisy: art. 552 k.p.k.

hasła: tymczasowe aresztowanie; zadośćuczynienie

Postanowienie SN z dnia 27 lipca 2005 r. (sygn. akt II KK 54/05)

Z uzasadnienia:

„dla wykładni pojęcia „zadośćuczynienie”, o jakim mowa w art. 552 k.p.k., miarodajne są przepisy prawa cywilnego materialnego, a zwłaszcza art. 445 § 2 k.c., z którego wynika, że zadośćuczynienie winno być „odpowiednie”. Wszakże ustalenie jaka kwota w konkretnych okolicznościach jest „odpowiednia” należy do sfery swobodnego uznania sędziowskiego. W postępowaniu kasacyjnym zarzut niewłaściwego ustalenia kwoty zadośćuczynienia może być skuteczny tylko wtedy, gdy zaskarżone orzeczenie w sposób oczywisty narusza zasady ustalania tego zadośćuczynienia. W ramach kontroli kasacyjnej nie jest natomiast możliwe wkraczanie w sferę swobodnego uznania sędziowskiego (por. wyrok SN z 17 stycznia 2001 r. w sprawie II KKN 351/99, Lex nr 51452). Z istotą zadośćuczynienia wiąże się niemożność precyzyjnego – matematycznego wyliczenia jego wysokości, co potwierdza zresztą zarówno treść wniosku jak i zwyczajnego i nadzwyczajnego środków zaskarżenia. O rażącym naruszeniu zasad ustalania „odpowiedniego” zadośćuczynienia mogłoby więc świadczyć przyznanie zadośćuczynienia wręcz symbolicznego zamiast stanowiącego rekompensatę doznanej krzywdy.”

1.2.3. Znamiona przestępstwa fałszowania dokumentów

przepisy: 270 § 1 k.k.

hasła: Przesłępstwa przeciwko wiarygodności dokumentów

Wyrok SN z dnia 4 sierpnia 2005 r. (sygn. akt II KK 163/05)

Z uzasadnienia:

„Przedmiotem ochrony normy określonej w art. 270 § 1 k.k. jest wiarygodność dokumentów i wynikająca z niej pewność obrotu prawnego. Teza oskarżenia, zaaprobowana przez Sąd – o czym świadczy niezmienniony w treści wyroku opis czynów – upatrywała czynności sprawczej podrobienia umowy kupna sprzedaży w fakcie podpisania tej umowy przez sprzedającego Krzysztofa S. w chwili, w której nieznanym był nabywca, ani data zawarcia transakcji – a w wypadku kupującego Artura S., w fakcie podpisania przez niego umowy „w której jako sprzedający figurował Krzysztof S. nie będący stroną zawartej transakcji”. Okoliczność, iż Sąd w uzasadnieniach wyroków nie przedstawił żadnych ustaleń i ocen, ani żadnych rozważań dotyczących prawnej oceny czynów, nie uniemożliwia kontroli zasadności tych orzeczeń, skoro w realiach dowodowych niniejszej sprawy tylko błędne rozumienie znamion dyspozycji art. 270 § 1 k.k. prowadzić mogło do wydania orzeczeń skazujących.

Istotą podrobienia dokumentu jest stworzenie pozoru, że pochodzi on od określonego wystawcy. W sprawie niniejszej żadna ze stron umowy nie stworzyła takiego pozoru co do osoby zbywcy i nabywcy samochodu. Sprzedający i kupujący podpisali umowę osobiście – a fakt, że czynili to w różnym czasie pozostaje bez znaczenia dla możliwości ustalenia odpowiedzialności na podstawie art. 270 § 1 k.k. Podobnie, żadnego w tej kwestii znaczenia nie ma okoliczność, że do transakcji doszło w wyniku działania pośrednika. Cezary W., któremu Krzysztof S. zlecił sprzedaż pojazdu – zgodnie z zawartą w tej kwestii odrębną umową – spełnił rolę osoby poszukującej nabywcy i oferującej pojazd w imieniu sprzedawcy. Nie ma żadnych podstaw twierdzenia, leżące – jak się wydaje – u podstaw tezy oskarżenia i zaaprobowane przez Sąd, że realizując czynności pośrednictwa, Cezary W. stał się zbywcą pojazdu i on powinien być stroną umowy kupna – sprzedaży.

Z tych samych, przedstawionych wyżej powodów, zachowanie Krzysztofa S., polegające na przedłożeniu kopii tak sporządzonej umowy w Wydziale Komunikacji, nie stanowiło użycia dokumentu podrobionego jako autentycznego. Trafnie wskazano również w kasacji, że uzupełnienie umowy po upływie trzech tygodni – a zatem niezwłocznie po zgłoszeniu się zainteresowanego kupnem pojazdu – przez wpisanie do niej daty zawarcia umowy i osoby nabywcy, nie wyczerpuje znamion czynu określonego w art. 270 § 2 k.k., ponieważ uzupełnienie to objęte było w całości wolą Krzysztofa S. jako sprzedającego pojazd.

Przedstawione wyżej argumenty uzasadniają uchylenie zaskarżonych wyroków nakazowych w zakresie odpowiadającym zakresowi zaskarżenia i uniewinnienie Krzysztofa S. i Artura S. w wyniku stwierdzenia, że wyroki te były oczywiście niesłuszne (art. 537 § 2 k.p.k.).”

1.2.4. Ustawa względniejsza.

przepisy: art. 4 § 1 k.k.; art. 301 § 3 k.k.

hasła: prawo intertemporalne; nakaz stosowania ustawy względniejszej

Wyrok SN z dnia 13 lipca 2005 r. (sygn. akt II KK 297/04)

Z uzasadnienia:

„(...) art. 310 § 3 k.k. przewiduje w wypadku mniejszej wagi możliwość zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Taka możliwość w tożsamym typie uprzywilejowanym czynu zabronionego z art. 227 § 4 k.k. z 1969 roku nie istniała. Przepis ten, miał bowiem własną sankcję określającą możliwość wymierzenia kary pozbawienia wolności do lat 3. Tak więc, poprzez zastosowanie reguły wyrażonej w art. 4 § 1 k.k., tylko wówczas, gdy czyn popełniony przed 1 września 1998 r. wyczerpuje znamiona wypadku mniejszej wagi i jednocześnie sąd korzysta z możliwości zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, stosować należy przepisy obecnie obowiązującej ustawy karnej. Natomiast w przypadku rozpoznawania sprawy o przestępstwo fałszowania pieniędzy (oraz innych środków płatniczych itp.) w typie podstawowym, jeżeli czyn popełniony został przed 1 września 1998 r., skazanie winno nastąpić w oparciu o względniejsze przepisy kodeksu karnego z 1969 r. Dotyczy to również tych przypadków, gdy sąd chce skorzystać z dobrodziejstwa nadzwyczajnego złagodzenia kary.

Powyższe wynika w sposób oczywisty z zestawienia możliwych do wymierzenia w oparciu o obie ustawy kar.

Art. 310 § 1 k.k. przewiduje sankcję od 5 do 15 lub 25 lat pozbawienia wolności. Oznacza to, że poprzez zastosowanie art. 60 § 6 pkt 1 k.k. możliwe jest wymierzenie kary od roku i 8 miesięcy do 4 lat i 11 miesięcy pozbawienia wolności. Natomiast art. 227 § 1 d.k.k. przewidywał sankcję od 3 do 15 lub 25 lat pozbawienia wolności. Tak więc, stosując art. 57 § 3 pkt 1 d.k.k. możliwe było wymierzenie kary od roku do 2 lat i 11 miesięcy pozbawienia wolności. Zestawienie zarówno dolnych, jak i górnych granic sankcji przewidzianych w obu przepisach, w sposób ewidentny, przemawia zatem za uznaniem za względniejszą dla sprawcy ustawy dawnej.

Powyższej konkluzji nie jest w stanie przewartościować to, iż wraz ze skazaniem za zbrodnię, ustawa z 1969 r. łączyła obligatoryjne orzeczenie wskazanej w art. 40 § 1 d.k.k. kary dodatkowej pozbawienia praw publicznych. Zawsze bowiem, kara ta musi być postrzegana jako mniej dolegliwa niż kara pozbawienia wolności. Stąd i skutki jej wykonywania są daleko łagodniejsze niż efekt stosowania ustawy mającej co najmniej o kilka miesięcy ostrzejsze granice orzekania kary pozbawienia wolności.”

1.2.5. Wznowienie postępowania.

przepisy: art. 540 § 1 pkt 2 lit „a” k.p.k.

hasła: Wznowienie postępowania – podstawy

Wyrok SN z dnia 28 lipca 2005 r., (sygn. akt II KO 7/05)

Omówienie:

Sąd Najwyższy uwzględnił wniosek obrońcy skazanego o wznowienie postępowania. Podkreślił, że poza wiedzą Sądów orzekających w niniejszej sprawie pozostawały okoliczności charakteryzujące stan zdrowia psychicznego świadka, którego zeznania były jedynym dowodem obciążającym oskarżonych o dokonanie na nim rozboju. W związku ze wskazaniem we wniosku nowych okoliczności Sąd wznowił postępowanie w niniejszej sprawie, uchylił oba wyroki i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji. Sąd pierwszej instancji w ponownym postępowaniu winien przesłuchać świadka w obecności biegłych (lekarza psychiatry i psychologa), którzy następnie po uzyskaniu pełnej dokumentacji przebiegu choroby i leczenia w Poradni Zdrowia Psychicznego wydadzą opinię o wpływie stanu zdrowia psychicznego świadka na treść jego zeznań.

1.2.6. Bezwzględne podstawy odwoławcze.

przepisy: art. 325i § 1 k.p.k., art. 28 § 1 k.p.k., art. 29 § 1 k.p.k., art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

hasła: postępowanie przygotowawcze – dochodzenie; skład sądu; podstawy bezwzględne środków odwoławczych

Wyrok SN z dnia 25 sierpnia 2005 r., (sygn. akt II KK 528/04)

Omówienie:

Sąd Najwyższy podzielił stanowisko Prokuratora Okręgowego, że w sprawie niniejszej doszło do obrazy prawa procesowego. Zgodnie bowiem z obowiązującymi przepisami, z uwagi na wątpliwości co do czytelności oskarżonego, prokurator w sprawie wszczął śledztwo. Mimo wyjaśnienia opinią sądowo-psychiatryczną zaistniałych wątpliwości postępowanie nadal toczyło się w formie śledztwa i zostało zakończone postanowieniem o zamknięciu śledztwa. Akt oskarżenia do sądu wpłynął w trybie zwykłym i skoro nie zaistniała sytuacja z art. 325i § 1 k.p.k. to sprawa winna być rozpoznana w tym trybie, nie zaś w trybie uproszczonym w jakim rozpoznały ją sądy pierwszej i drugiej instancji. W konsekwencji, zdaniem Sądu doszło do naruszenia art. 28 § 1 k.p.k. oraz art. 29 § 1 k.p.k., co stanowiło bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. skutkującą uchynieniem obu wyroków i przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

1.2.7. Podstawy kasacji.

przepisy: art. 523 k.p.k.

hasła: kasacja – podstawy

Postanowienie SN z dnia 27 lipca 2005 r. (sygn. akt II KK 89/05)

Z uzasadnienia:

„zarzut niezastosowania przez sąd przepisów art. 60 § 1 i 2 k.k. nie może być podstawą kasacji. Oczywiście jest przecież, że nie zachodzi przypadek rażącego naruszenia prawa materialnego przez niezastosowanie określonego przepisu w sytuacji, gdy ustawa przewiduje jedynie możliwość jego stosowania.”

1.2.8. Wyłączenie protokolanta.

przepisy: art. 146 § 1 k.p.k.

hasła: protokolant; wyłączenie; bezwzględne podstawy odwoławcze

Postanowienie SN z dnia 13 lipca 2005 r. (sygn. akt II KK 378/04)

Z uzasadnienia:

„przepis art. 146 § 1 k.p.k. ani nie kreuje własnego katalogu podstaw wyłączenia protokolanta i stenografa, ani nie zawiera standardowego w podobnych sytuacjach odesłania do „odpowiedniego stosowania” podstaw wyłączenia sformułowanych w odniesieniu do sędziego. Wręcz przeciwnie, treść wspomnianego przepisu nie pozostawia wątpliwości co do tego, że nakazuje on stosowanie wprost a nie odpowiednio, przyczyn wyłączenia sędziego – do protokolanta i stenografa. Oznacza to, że tylko zaistnienie powodu z listy wymienionej w art. 40 § 1 k.p.k. i w postaci tam określonej, stanowi rzeczywistą przesłankę wyłączenia protokolanta lub stenografa i rodzi skutki przewidziane w przepisach procesowych. O ile pod-

stawy wyłączenia osób, do których ma zastosowanie przepis art. 40 § 1 k.p.k., określone w punktach od 1 do 5 są dość oczywiste i ich zastosowanie „wprost” do protokolanta oznacza wykazanie, że znalazł się on w roli lub sytuacji w nich określonej, o tyle, na pozór przynajmniej, prawidłowe odczytanie jakich (tak naprawdę) sytuacji dotyczą przesłanki wyłączenia wymienione w art. 40 § 1 pkt 6, 7 i 9 k.p.k., sprawia więcej trudności. Nie ma jednak żadnych racjonalnych podstaw do tego, aby dla potrzeb wykładni dokonywać swego rodzaju uzupełnienia treści zapisu ustawowego poprzez dodanie do niego fragmentu, którego tam wcale nie ma. Przecież teza o naruszeniu przepisów art. 146 § 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 1 pkt (np.) 7 k.p.k. daje się uzasadnić dopiero wtedy, gdy do tekstu zamieszczonego w tym punkcie „brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone”, zostanie dodane uzupełnienie, że udział ten ma mieć miejsce „w charakterze protokolanta”. Jednak w ustawie takiego uzupełnienia wcale nie ma i nic nie upoważnia do jego wprowadzania w drodze wykładni. Odczytując zgodnie z nakazem zawartym w art. 146 § 1 k.p.k. „wprost” omawianą właśnie przyczynę wyłączenia protokolanta lub stenografa trzeba ją rozumieć tak, jak wyraził ją ustawodawca. Zatem, protokolant i stenograf są z mocy prawa wyłączeni od udziału w sprawie w swoich rolach, czyli protokolanta i stenografa, jeżeli brali udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone. Branie udziału nie oznacza natomiast nic innego, jak osobiste, bezpośrednie uczestniczenie w procesie podejmowania decyzji o treści orzeczenia, co wyraża się nie tylko poprzez występowanie w składzie orzekającym, ale również złożenie podpisu pod treścią rozstrzygnięcia. Jest oczywiste i nie wymaga, jak się wydaje dowodzenia, że protokolant ani stenograf w tak rozumianym wydawaniu orzeczenia udziału nie biorą. Właśnie dlatego nie sposób zgodzić się z twierdzeniem, że z punktu widzenia powstania przyczyny wyłączenia określonej w art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. w zw. z art. 146 § 1 k.p.k. „nie ma znaczenia rzeczywisty wpływ protokolanta na treść orzeczenia” (por. postanowienie SA w Krakowie z dnia 10 marca 2003 r., sygn. akt II AKz 87/03, Krakowskie Zeszyty Sądowe Nr 3, poz. 49). Jeżeli bowiem protokolant nie ma rzeczywistego wpływu na treść rozstrzygnięcia, to nie może być mowy o udziale w jego wydawaniu. Jest przecież oczywiste, że uczestniczenie w procesie podejmowania decyzji musi być ze swej istoty nierozdzielnie powiązane z możliwością kształtowania jej treści. Zatem brak takiej możliwości oznacza jedynie obecność przy wydawaniu orzeczenia, a nie branie udziału w jego wydawaniu. Gdyby nawet jednak próbować budować jakieś wątpliwości w tym zakresie na gruncie podstawy wyłączenia określonej w art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k., to nie sposób nie dostrzec, że należąca do podobnej kategorii przyczyna wyłączenia określona w punkcie 6 in fine, żadną miarą nie da się odczytać poprzez dopisanie fragmentu o udziale w opisanych tam czynnościach „w charakterze protokolanta”. Po prostu nie jest możliwe wydanie zaskarżonego zarządzenia – w charakterze protokolanta. Jeśli się zatem odrzuci jako pozbawioną ustawowego upoważnienia próbę uzupełnienia treści przepisu, to w odniesieniu do okoliczności wymienionych w art. 40 § 1 pkt 6, 7 i 9 k.p.k. może powstać pytanie, czy rzeczywiście znajdują one zastosowanie w stosunku do protokolanta (a także stenografa) i czy ustawodawca nie powinien ograniczyć kręgu podstaw wyłączenia tych osób, np. wyłącznie do okoliczności wymienionych w punktach od 1 do 5. Okazuje się jednak, że takie zredukowanie podstaw wyłączenia protokolanta w porównaniu z podstawami wyłączenia sędziego byłoby całkowicie niezasadne. Obowiązujący kodeks postępowania karnego przewiduje bowiem wyraźnie co najmniej jedną sytuację, w której osoba wyznaczona do protokolowania w sprawie rozpoznawanej ponownie, mogłaby być tą, która rzeczywiście brała udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone. Chodzi tu o asesora sądowego, który może zostać wyznaczony do spisywania protokołu (art. 144 § 1 zdanie drugie k.p.k.). Nie można też wykluczyć układu, w którym osoba będąca ławnikiem orzekającym w sprawie przy jej pierwszym rozpoznaniu, została następnie aplikantem lub etatowym pracownikiem sekretariatu sądowego i w ramach tych funkcji zajmuje się sporządzaniem protokołów. W wszystkich tych sytuacjach podstawą wyłączenia takiego protokolanta będzie właśnie przyczyna wskazana w art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. stosowanym w zw. z art. 146 § 1 k.p.k. i to bez żadnych uzupełnień.

Powyższe względy upoważniają do wyrażenia przekonania, że branie udziału w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone (odpowiednio w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub orzeczenia, co do którego wniesiono sprzeciw) w rozumieniu art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. (odpowiednio punkty 6 i 9) oznacza uczestniczenie w procesie podejmowania decyzji w składzie organu uprawnionego do orzekania. Nie jest zatem takim udziałem sporządzanie protokołu rozprawy, protokołu ogłoszenia wyroku lub wystąpienie w charakterze protokolanta w części wstępnej samego orzeczenia.”

1.3. Orzecznictwo Izby Wojskowej SN.

1.3.1. Przepis ustawy o przestępstwie składania fałszywych oświadczeń.

przepisy: art. 233 § 1 i § 6 k.k.

hasła: Przepis ustawy przeciwko wymiarowi sprawiedliwości

Wyrok SN z dnia 18 sierpnia 2005 r. (sygn. akt WA 21/05)

Teza:

Złożenie nieprawdziwego oświadczenia w postępowaniu o nabycie lokalu mieszkalnego od Agencji Mienia Wojskowego na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2002 r. Nr 42, poz. 368), jak również w brzmieniu aktualnie obowiązującym (Dz. U. z 2005 r. Nr 41, poz. 398 – tekst jednolity), nie wyczerpuje znamienia strony przedmiotowej przestępstwa określonego w art. 233 § 1 w zw. z art. 233 § 6 k.k., ponieważ żaden przepis ustawy nie przewiduje pod rygorem odpowiedzialności karnej, możliwości odbierania od nabywcy oświadczenia o jego sytuacji mieszkaniowej.

Z uzasadnienia:

„1. Przepis określony w art. 233 § 6 k.k. polega na złożeniu fałszywego oświadczenia, jeżeli przepis ustawy (podkr. SN) przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Oznacza to, że odpowiedzialności takiej nie podlega osoba, która składa nieprawdziwe oświadczenie, do którego zobowiązuje ją akt prawny niższego rzędu (patrz uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 1999 r., sygn. akt: I KZP 22/99 OSNKW 1999, z. 9-10, poz. 51). Tym bardziej, a tak jest w rozpoznawanej sprawie, odpowiedzialności karnej z art. 233 § 6 k.k. nie może podlegać osoba, którą do złożenia oświadczenia zobowiązał organ administracji nie tylko na podstawie aktu prawnego o randze podstawowej, ale – jak wynika z zebranych dowodów – bez podstawy prawnej.

Nie ulega wątpliwości, że lokale mieszkalne, w stosunku do których Wojskowa Agencja Mieszkaniowa wykonuje w imieniu Skarbu Państwa prawo własności lub inne prawa rzeczowe, mogą być zbywane na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, według zasad określonych w jej rozdziale 6 – i tak też było w niniejszej sprawie. Wymienioną ustawę wielokrotnie nowelizowano, przy czym w okresie objętym zarzutem obowiązywał tekst w brzmieniu zamieszczonym w Obwieszczeniu Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2002 r. (Dz. U. Nr 42, poz. 368) w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Należy też dodać, że przy sprzedaży kwater lub lokali mieszkalnych znajdujących się w zasobach Agencji Mienia Wojskowego stosowano również przepisy ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o zasadach zbywania mieszkań będących własnością przedsiębiorstw państwowych, niektórych spółek handlowych z udziałem Skarbu Państwa, państwowych osób prawnych oraz niektórych mieszkań będących własnością Skarbu Państwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 24 i Nr 102, poz. 1118).

Wymienione ustawy w żadnym stopniu nie obligowały nabywcy lokalu do składania oświadczenia, że jemu lub małżonkowi „nie przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkaniowego oraz że nie są właścicielami domu mieszkalnego lub lokalu mieszkalnego”. Na marginesie należy dodać, że również (nawet) obowiązujące wówczas rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 7 marca 1996 r. w sprawie

szczegółowych zasad i trybu sprzedaży osobnych kwater stałych (Dz. U. Nr 32, poz. 141) uprawnienia takiego nie nadawały organowi sprzedającemu.

Sąd w zaskarżonym wyroku, uzasadniając przyjętą przez siebie kwalifikację prawną czynu, skoncentrował się wyłącznie na wykazaniu, że pracownik Wojskowej Agencji Mieszkaniowej przedkładając oskarżonemu do podpisania oświadczenie był osobą uprawnioną do tej czynności oraz że – pomimo rozbieżności w zeznaniach – skutecznie pouczył go o odpowiedzialności za podanie w nim nieprawdy, nawet jeżeli to „pouczenie nie było bardzo szczegółowe i mogło pozostawiać margines do ewentualnych pytań ze strony osoby zainteresowanej”. W swoich rozważaniach sąd pominął jednak rzecz kardynalną, a mianowicie istotną odrębność pomiędzy zeznaniem a oświadczeniem polegającą na tym, że do odpowiedzialności za złożenie fałszywego oświadczenia nie wystarcza okoliczność, że miało ono miejsce w postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, ale jeszcze warunkiem dodatkowym jest to, by przepis ustawy przewidywał możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej. Należy dodać, że musi to być przepis wynikający z ustawy na podstawie, której prowadzone jest postępowanie administracyjne, a więc niewystarczające jest powoływanie się wyłącznie na przepisy Kodeksu postępowania administracyjnego (art. 75 § 2 k.p.a.). Jako przykład ustaw, które przewidują możliwość odbierania oświadczeń pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych oświadczeń można wskazać: ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 – tekst jednolity (art. 180 § 2), czy ustawę z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne, Dz. U. Nr 106, poz. 679 z późn. zm. (art. 10 ust. 1 w zw. z art. 14 ust. 1 i 2).

Wobec powyższego w pełni uzasadniona jest konstatacja, że odebranie od oskarżonego oświadczenia o treści, którą przedstawiono mu na specjalnym formularzu do podpisania na pewno nie miało ustawowej podstawy, a wręcz – bowiem nie wskazuje na to żaden dowód – nie było do tej czynności jakiegokolwiek umocowania; tym samym przypisanie oskarżonemu przestępstwa określonego w art. 233 § 1 k.k. w zw. z art. 233 § 6 k.k. było nietrafne.

2. Kwestię oświadczeń stron w postępowaniu administracyjnym reguluje art. 75 § 2 k.p.a. Dopuszczalność odebrania od strony oświadczenia jest uzależniona od łącznego wystąpienia dwóch przesłanek, a mianowicie: przepis prawa nie wymaga urzędowego potwierdzenia określonych faktów lub stanu prawnego w drodze zaświadczenia właściwego organu administracji oraz strona zgłosi wniosek, że chce złożyć oświadczenie (szerzej na ten temat patrz np.: B. Adamiak (w) B. Adamiak, J. Borkowski: Kodeks postępowania administracyjnego Komentarz 7, Warszawa 2005, s. 395). W doktrynie podkreśla się dobitnie, że w złożeniu oświadczenia wymagana jest aktywność petenta, który ze względu na swój interes prawny zamierza udowodnić określony fakt lub stan prawny i wówczas zwraca się do organu prowadzącego postępowanie z żądaniem przyjęcia swojego oświadczenia złożonego pod rygorem odpowiedzialności za fałszywe zeznania, jako środka dowodowego (patrz np. D. Dawidowicz: Zarys procesu administracyjnego, Warszawa 1989, s. 113). W sprawie niniejszej rzecz wyglądała zgoła odwrotnie, bo to oskarżony został przez pracownika Wojskowej Agencji Mieszkaniowej zobowiązany do złożenia zacytowanego wyżej oświadczenia, przy czym – co może dziwić jako brak konsekwencji – jego niepodpisanie nie miało wpływu na podjętą już decyzję administracyjną.”

1.3.2. Zakaz orzekania przez sąd w szerszym składzie, niż określony przez ustawę.

przepisy: art. 671a k.p.k.; art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.

hasła: skład sądu; bezwzględne przesłanki odwoławcze

Wyrok SN z dnia 24 sierpnia 2005 r. (sygn. akt WK 17/05)

Z uzasadnienia:

„(...) problem obsady sądu ma w praktyce orzeczniczej ogromne praworzędnościowe znaczenie. W licznych orzeczeniach Sąd Najwyższy wskazywał, że nienależyta obsada sądu zachodzi wtedy, gdy skład sądu orzekającego w konkretnej sprawie jest różny od tego, który jest przewidziany w ustawie do rozpoznania spraw określonej kategorii, w sądzie danego szczebla i w określonym trybie. Innymi słowy – jeżeli w ustawie przewidziano wyłącznie jako właściwy jeden skład sądu, to w takim przypadku wszelkie inne składy sądu, które nie mogą być wyznaczone na podstawie ustawy są oczywiście niewłaściwe. W takim wypadku, (gdy sąd był nienależycie obsadzony) art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. nakazuje bezwzględne uchylenie zaskarżonego orzeczenia i to niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów oraz wpływu uchybienia na treść orzeczenia.

Przepis ten nie interesuje się kwestią, czy owa „nienależytość” wyrażała się w tym, iż sąd orzekał w składzie większym niż wymagany ustawą, czyli niejako „lepszym”, czy też, w składzie mniejszym niż wymagany ustawowo – tj. niejako „gorszym”.

Wprowadzając w art. 1 pkt 244 ustawy z dnia 10 stycznia 2003 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy Przepisy wprowadzające Kodeks postępowania karnego, ustawy o świadku koronnym oraz ustawy o ochronie informacji niejawnych (Dz. U. Nr 17, poz. 155) z dniem 1 lipca 2003 r. nowy przepis – art. 671a k.p.k. ustawodawca nakazał wojskowemu sądowi garnizonowemu rozpoznawać jednoosobowo również na rozprawie głównej (podkr. SN) sprawy o przestępstwa zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat lub karą łagodniejszą, jeżeli oskarżony pozostaje na wolności. W ten sposób ustanowiony został wyjątek od ogólnej zasady wyrażonej w art. 28 § 1 k.p.k., że na rozprawie głównej sąd orzeka w składzie jednego sędziego i dwóch ławników. Zwrot „rozpoznaje jednoosobowo również na rozprawie głównej” jest twierdzeniem kategoriowym i wykluczającym jakąkolwiek alternatywność.

Tak więc w sytuacji, gdy do wojskowego sądu garnizonowego wpływa sprawa o przestępstwo zagrożone karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą 5 lat lub karą łagodniejszą, jeżeli oskarżony pozostaje na wolności, to prezes tego sądu, w pisemnym zarządzeniu o wyznaczeniu rozprawy głównej musi wyznaczyć jako jedynie właściwy do jej rozpoznania jednoosobowy skład sądu.

W zaskarżonej sprawie, tak jednak nie uczyniono (...) – prezes sądu, zarządzeniem z dnia 31 grudnia 2004 r. wyznaczył trzyosobowy skład sądu (sędziego i dwóch ławników) i sąd ten, w tym nienależytym bo nie jednoosobowym składzie wydał w dniu 2 marca 2005 r. orzeczenie.”

1.4. Pytania prawne.

1.4.1. Sposób wyznaczenia sędziego do składu sądu.

przepisy: art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.; art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k.; art. 351 § 1 k.p.k.

hasła: skład sąd; bezwzględna podstawa odwoławcza

Pytanie Sądu Apelacyjnego w Warszawie (sygn. akt I KZP 43/05)

„Czy sformułowanie "sąd nienależycie obsadzony" zawarte w art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., dotyczy również sytuacji, gdy w składzie sądu orzekał sędzia "przydzielony" do rozpoznania sprawy przez podmiot inny, niż uprawniony do tego ustawą prezes sądu (przewodniczący wydziału) wskazujący sędziego – art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k. – w sposób określony w art. 351 § 1 k.p.k.?,

Uzasadnienie:

„(Zdaniem S.A. zachodzi konieczność rozważenia)(...)”

1. jaki charakter mają regulacje zawarte w pkt 1 § 1 art. 350 k.p.k. i w § 1 art. 351 k.p.k. – czy przepisy te traktować należy jako normy o charakterze techniczno-organizacyjnym, czy nadto zawierają one również treści o charakterze gwarancyjnym i ustrojowym;

2. jaki skutek wywołuje niedochowanie ustawowych reguł wyznaczania składu orzekającego zgodnie ze wskazanymi wyżej przepisami:

- czy powoduje ono zaistnienie bezwzględnej podstawy uchylecia wyroku w postaci nienależytej obsady sądu – art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k.,

- czy powoduje jedynie obrazę przepisów postępowania określoną w art. 438 pkt 2 k.p.k.

Tak sformułowane kwestie wywołują konieczność dokonania zasadniczej wykładni wyrażenia "sąd nienależyte obsadzony" jakim posługuje się przepis art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. W dotychczasowym orzecnictwie Sądu Najwyższego, a także w literaturze wskazywano, że nienależytą obsadę sądu wiązać należy przede wszystkim z takimi aspektami powoływania składów sądzących, jak skład wadliwy ze względów "ilościowych", czy "jakościowych", bądź wadliwy z powodu braku stosownej delegacji dla sędziego innego sądu, czy też udział w składzie dwóch sędziów sądu innego niż właściwy.

Sądowi Apelacyjnemu znane są poglądy Sądu Najwyższego wyrażone w postanowieniu z dnia 23 listopada 2004 r. w sprawie o sygn. akt V KK 195/04 (OSNKW 2005, z. 1 poz. 5), jak i w postanowieniu z dnia 21 kwietnia 2004 r. w sprawie o sygn. akt IV Kz 417/03 (OSNW 2004, z. 5, poz. 54) uznające, że uchybienie określonym w § 1 art. 351 k.p.k. zasadom wyznaczania składu orzekającego nie stanowi nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Podobnie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 20 marca 2001 r. W sprawie V KKN 674/98 (LEX nr 52020) w odniesieniu do uchybienia regułom art. 304 § 1 d.k.p.k. (obecnie art. 350 § 1 k.p.k.) stwierdzając, że: "o sędzie nienależyte obsadzonym można mówić w tych tylko wypadkach, gdy skład sądu jest niezgodny z odnośnymi przepisami ustawy, określającymi tenże skład w zależności od rodzaju sprawy oraz instancji w której jest rozpoznawana".

Na tle sprawy niniejszej ujawnił się natomiast problem o zasadniczo odmiennym znaczeniu, mający w przekonaniu Sądu Apelacyjnego charakter ustrojowy i gwarancyjny, bo dotyczący ustawowego umocowania podmiotu uprawnionego do wyznaczenia składu orzekającego w sprawie.

Tego aspektu wykładni art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k. i art. 351 § 1 k.p.k. w kontekście brzmienia przepisu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Sąd Najwyższy dotychczas w swym orzecnictwie nie rozważał. Wydaje się natomiast, że problem tu wskazany może czynić tezę orzeczenia Sądu Najwyższego w sprawie V Kz 195/04: "obraza art. 351 § 1 k.p.k. nie może być uznana za bezwzględną przyczynę odwoławczą ..." i wskazaną powyżej tezę postanowienia w sprawie V KKN 674/98 – zbyt kategorycznymi.

Przepis art. 351 k.p.k. (wyznaczenie składu) nie wskazuje wprost podmiotu uprawnionego do wyznaczenia sędziego (sędziów). Używa sformułowania "sędziego albo sędziów powołanych do orzekania w sprawie wyznacza się ...". Reguluje bowiem kwestię metody (systemu) wyznaczenia składu sądzącego, a nie tego jaki podmiot jest do wyznaczenia składu uprawniony. Uprawnienie to odczytywać należy z treści art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k.

Zarówno na gruncie procedury karnej uprzednio obowiązującej, jak i obowiązującej po wejściu w życie Kodeksu postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 r., nie budziło i nie budzi wątpliwości, że skład sądu (sędziego, albo sędziów powołanych do orzekania w sprawie) wskazuje prezes sądu przez co rozumieć należy (art. 93 § 2 k.p.k.) również przewodniczącego wydziału albo upoważnionego sędziego. Obecnie prezes sądu – w istocie zaś, w sądzie podzielonym na wydziały, przewodniczący wydziału – wskazuje sędziego (art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k.) według reguł określonych przepisem art. 351 § 1 k.p.k. Szczegółowe zasady tej czynności określa Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości (w sprawie niniejszej z dnia 12 sierpnia 1998 r.) Tak też wskazał Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 19 lutego 2003 r. –

sygn. akt I KZP 51/02 (OSNKW 2003, z. 3 – 4, poz. 25), por. też KPK, Komentarz pod red. P. Hofmańskiego, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 2004 r., t. II, s. 315.

Podkreślić trzeba, że żaden przepis procedury karnej nie daje uprawnienia do wyznaczenia sędziego innemu podmiotowi. Podmiotu takiego nie wskazuje również Prawo o ustroju sądów powszechnych z 27 lipca 2001 r. (Dz. U. z 2001 r. Nr 98, poz. 1070). Jeśli zaś chodzi o podmiot interesujący w sprawie niniejszej, to ustawa ta statuuje Kolegium Sądu Okręgowego jako wieloosobowy organ administracyjny sądu działający w oparciu o przepisy Prawa o u.s.p. i realizujący ściśle określone w tej ustawie zadania (art. 31 u.s.p.). Brak wśród nich uprawnienia do wyznaczania w zastępstwie prezesa sądu (przewodniczącego wydziału) składów sądujących. W tym bowiem zakresie art. 31 § 1 pkt 1 in fine u.s.p. odsyła do innych regulacji ustawowych – tu, co oczywiste, do Kodeksu postępowania karnego (patrz: Komentarz do Prawa o ustroju sądów powszechnych pod red. J. Gudowskiego, Wyd. Pr. 2002 r., s. 85 – 86).

Istotnym nadto wydaje się podkreślenie, że przepisy art. 350 § 1 pkt 1 k.p.k. podobnie jak art. 351 k.p.k. nie miały swych odpowiedników w Kodeksie postępowania karnego z 1969 r. Ustawową regulację wyznaczenia składów orzekających wprowadzono do procedury karnej dopiero w kodeksie postępowania karnego z dnia 6 czerwca 1997 roku. W "Uzasadnieniu rządowego projektu nowego Kodeksu postępowania karnego" (Nowe Kodeksy karne z uzasadnieniami – Wyd. Pr., Warszawa 1997 r., s. 429) wskazano, że: "przepisy określające sztywne reguły wyznaczania obsady sądu orzekającego mają doniosłe znaczenie gwarancyjne. Powinny zapobiegać podejrzeniom o manipulacje składem sądu i sprzyjać zaufaniu do sądu". Również na ustrojowy i gwarancyjny charakter normy art. 351 k.p.k. wskazuje się konsekwentnie w doktrynie. P. Hofmański (KPK, Komentarz, Warszawa 2004 r., t. I, s. 34 i t. II, s. 317) wiąże wprowadzenie nowej regulacji z prawem do rzetelnego procesu i bezstronnością sądu, a więc zasadami konstytucyjnymi – art. 45 ust 1 Konstytucji RP i konwencyjnymi – art. 6 ust. 1 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. Ten sam autor w: "Konwencja Europejska a prawo karne", Toruń 1995, s. 229 – 230 wskazuje na problem ustawowej podstawy powoływania składów sądujących w kontekście zachowania gwarancji do sądu powołanego ustawą (podobnie J. Gudowski op. cit., s. 86, 125 – 126). Rozważając tę właśnie kwestię Europejski Trybunał Praw Człowieka w wyroku z dnia 28 listopada 2002 r. (sprawa LAVENTS przeciwko Łotwie w: Biuletyn Prawny Ośrodka Praw Człowieka Uniwersytetu Jagiellońskiego, luty 2003, nr 13) uznał ustanowienie składu orzekającego sądu niezgodnie z ustawą za naruszenie artykułu 6 ust. 1 Konwencji Europejskiej. Również D. Szumiło-Kulczycka ("Prawo do sądu właściwego w polskim procesie karnym i gwarancje jego realizacji" – w: Zasady procesu karnego wobec wyzwań współczesności – księga ku czci prof. S. Waltosia, Warszawa 2000, s. 247 – 257), wywodzi wprowadzenie art. 351 § 1 k.p.k. do procedury karnej z realizacją zasady sądowego wymiaru sprawiedliwości wyrażoną w art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

R. Stefański (KPK, Komentarz pod red. Gostyńskiego, Warszawa 2004 r., s. 620) stwierdza, że przepis ma zapewnić obiektywizm i stanowić gwarancję niezawisłości sędziowskiej, ma zapobiegać administracyjnemu doborowi sędziów do orzekania, nie dopuszczając do ustalania pożądanego składu sądującego. Wreszcie T. Grzegorzczak i J. Tylman (Polskie postępowanie karne, Warszawa 1998, s. 634) stwierdzają wprost, że nowe rozwiązanie przyjęte w art. 351 k.p.k. ma zapobiegać między innymi "sterowaniu" wymiarem sprawiedliwości, ograniczaniu niezawisłości sędziowskiej, a także faktycznej nadmiernej władzy kierownictwa administracyjnego sądów.

Na gruncie tak rozumianego charakteru nowej, ustawowej regulacji zasad wyznaczania składu sądu część autorów (L. Paprzycki w: J. Grajewski i in. KPK, Komentarz, Kraków 2003, t. I, s. 891, również wypowiedź autora w: "Gazeta Sądowa" 2004, nr 10; D. Szumiło-Kulczycka, op. cit.) już tylko niedochowanie reguł systemu alfabetyczno-chronologicznego przewidzianego w art. 351 § 1 k.p.k. uznaje za uchybienie skutkujące nienależytą obsadą sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Inni zaś za obrazę przepisu postępowania określoną w art. 438 pkt 2 k.p.k. Ten ostatni pogląd podziela dotychczas w cytowanych wyżej orzeczeniach Sąd Najwyższy.

Niemniej w sytuacji, gdy w ślad za motywacjami, które kierowały ustawodawcą, zbieżne poglądy przedstawicieli doktryny uznają przepisy regulujące wyznaczenie składu sądu za normy o charakterze ustrojowym

wym i gwarancyjnym wywiedzione z prawa do rzetelnego procesu i prawa do bezstronnego sądu, które z kolei znajdują umocowanie w przepisach Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (art. 45 ust. 1) i w przepisach Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności (art. 6 ust. 1) zasadne wydaje się rozważenie, czy odstępstwo od ustawowych reguł wyznaczania składu sądu wprowadzonych przepisami art. 350 § 1 pkt 1 i art. 351 § 1 k.p.k. polegające na wyznaczeniu (wskazaniu) sędziego powołanego do rozpoznania sprawy przez podmiot inny niż uprawniony do tego prezes (przewodniczący wydziału) i w powołaniu na przepisy ustawy innej niż Kodeks postępowania karnego – nie stanowi uchybienia o szczególnej wadze, określonego jako nienależyta obsada sądu przez przepis art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. – uchybienia, które narusza konwencyjne i konstytucyjne zasady prawa do rzetelnego procesu przed sądem powołanym ustawą. W tym stanie rzeczy zachodzi, zdaniem Sądu Apelacyjnego, konieczność przekazania powstałego zagadnienia do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Wyloniło się ono przy rozpoznawaniu środków odwoławczych, a usunięcie nasuwających się wątpliwości prawnych pozwoli na prawidłowe rozstrzygnięcie sprawy ”

1.5. Bieżąca wokanda.

1.5.1. Na dzień 20 października br. wyznaczony został termin rozprawy kasacyjnej, na której Sąd Najwyższy rozpozna kasacje Prokuratora Generalnego oraz obrońców skazanego Lwa Rywina od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 10 grudnia 2004 r.

2. ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO DOTYCZĄCE PRAWA KARNEGO.

2.1. Wyroki i postanowienia Trybunału Konstytucyjnego.

2.1.1. Podanie nieprawdy w zeznaniu podatkowym. Zasada dostatecznej określoności znamion typu czynu zabronionego.

przepisy: art. 56 § 1 i 2 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy

hasła: przepadek; kodeks karny skarbowy; zasada dostatecznej określoności

Wyrok TK z dnia 12 września 2005 r. (SK 13/05)

12 września o godz. 12.30 Trybunał Konstytucyjny rozpoznał skargę konstytucyjną Doroty G. dotyczącą zeznania nieprawdy w PIT - 32 o wysokości osiągniętego dochodu.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że art. 56 § 2 w związku z § 1 ustawy z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy jest zgodny z art. 42 ust. 1 w związku z art. 2 Konstytucji oraz nie jest niezgodny z art. 42 ust. 2 i 3 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że niejasność, nadmierne skomplikowanie przepisów czy wręcz wadliwość konstrukcji prowadząca do rozbieżnych interpretacji są częstymi zjawiskami występującymi w systemie obowiązującego prawa, także w prawie podatkowym i karnym. Jednak ani konieczność wykładni przepisu, ani posłużenie się odesłaniem w zakresie definiowania cech czynu same w sobie nie przesądzą o niekonstytucyjnym przekroczeniu przez ustawodawcę standardu rzetelnej procedury. Zasada określoności ustawy karnej nie wyklucza posługiwania się zwrotami niedookreślonymi lub ocennymi, jeśli ich znaczenie można ustalić. Prawda jest pojęciem normatywnym. Ustrojodawca w preambule Konstytucji uznaje prawdę za wartość uniwersalną, na której opiera się ustrój Rzeczypospolitej. Pojęcie to występuje także np. w Kodeksie postępowania cywilnego czy Kodeksie karnym.

Trybunał Konstytucyjny zwrócił uwagę na konieczność dbałości o to, żeby przepisy podatkowe były możliwe do prawidłowego odczytania i zrozumienia przez tych, do których są kierowane. Przepisy prawa podatkowego są formułowane w sposób uniwersalny i dotyczą zarówno profesjonalistów prowadzących działalność, dysponujących wyspecjalizowanymi służbami jak i drobnych przedsiębiorców funkcjonujących osobiście. I jedni, i drudzy dokonują samoobliczenia podatku. Sytuacja tej drugiej grupy jest nieporównywalnie gorsza i obciążona większym ryzykiem popełnienia błędów powodujących nierzetelność zeznania. Nierzetelność podatkowa nie powinna być jednak utożsamiana automatycznie z dokonaniem oszustwa podatkowego, z czym wiąże się sankcja karna Kodeksu karnego skarbowego. Wymierzenie kary za oszustwo podatkowe wymaga w polskim systemie prawnym ustalenia winy i to winy umyślnej. Musi to zrobić sąd, który powinien brać w takim wypadku pod uwagę okoliczności konkretnego oszustwa i świadomość popełnienia go przez podatnika.

Rozprawie przewodniczyła sędzia TK Teresa Dębowska-Romanowska, a sprawozdawcą była sędzia TK Ewa Łętowska.

(źródło: komunikat prasowy – www.trybunal.gov.pl)

2.2. Wokanda Trybunału Konstytucyjnego.

3. LEGISLACJA.

3.1. Akty normatywne dotyczące prawa karnego

- **Dz.U.05.157.1317** z dnia 19 sierpnia 2005 r. rozporządzenie z dnia 17 sierpnia 2005 r. uchylene rozporządzenia w sprawie nadania funkcjonariuszom Straży Granicznej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.
- **Dz.U.05.163.1363** z dnia 26 sierpnia 2005 r. ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. zm.: ustawa – Kodeks karny, ustawa – Kodeks postępowania karnego i ustawa – Kodeks karny wykonawczy.
- **Dz.U.05.166.1393** rozporządzenie z dnia 26 sierpnia 2005 r. w sprawie wzorców zaświadczenia stosowanego we współpracy ze państwami członkowskim Unii Europejskiej w zakresie wzajemnego wykonywania orzeczeń o zatrzymaniu dowodów i zabezpieczeniu mienia na poczet przypadku.

3.2. Prace legislacyjne rządu.

3.2.1. Rada Ministrów znowelizowała rozporządzenie w sprawie określenia warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej przez funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz warunków i sposobu użycia środków przymusu bezpośredniego, a także zasad użycia broni palnej przez pododdziały odwodowe Straży Granicznej.

W nowelizacji do katalogu środków przymusu bezpośredniego, których mogą używać funkcjonariusze Straży Granicznej dodano pociski niepenetracyjne, miotane z broni palnej oraz paralizatory.

Określono:

- że pociski niepenetracyjne mogą być wyłącznie pociskami gumowymi, miotanymi z broni palnej gładkolufowej, broni alarmowej albo sygnałowej. Określono przypadki, w jakich pociski te można stosować oraz sposób ich stosowania. Ponadto rozstrzygnięto, kto decyduje o ich użyciu,
- przypadki, w jakich można stosować paralizatory oraz sposób ich stosowania. Rozstrzygnięto kto decyduje o użyciu paralizatora przez funkcjonariusza wobec określonej osoby.

Inne zmiany w rozporządzeniu wynikają z konieczności dostosowania prawnych uwarunkowań dotyczących użycia kajdanek. Ponadto wynikają z potrzeby dostosowania rozporządzenia do ustawy z 25 lipca 2001 r. *o Państwowym Ratownictwie Medycznym*.

Zmienione przepisy jednoznacznie zobowiązują funkcjonariusza lub dowódcę do natychmiastowego udzielenia pierwszej pomocy medycznej osobom zranionym w wyniku stosowania środków przymusu bezpośredniego.

W nowelizacji rozporządzenia sprecyzowano też jaka ma być treść raportów dotyczących użycia środków przymusu bezpośredniego przez Straż Graniczną. Ułatwi to nadzór nad zasadnością, legalnością oraz prawidłowością stosowania przez funkcjonariuszy środków przymusu bezpośredniego.

3.2.2. Rozstrzygnięcia w sprawie sposobu transpozycji decyzji ramowej Rady 2003/80/WSiSW z 27 stycznia 2003 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne.

Termin transpozycji decyzji ramowej Rady 2003/80/WSiSW z 27 stycznia 2003 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (Dz. Urz. UE L 29 z 5 lutego 2003 r., s. 55) upłynął 27 stycznia 2005 r. Termin przekazania Sekretariatowi Generalnemu Rady i Komisji tekstu przepisów transponujących minął z kolei 27 kwietnia 2005 r.

W związku z upływem terminu transpozycji przedmiotowej decyzji ramowej, Dyrektor Generalny Dyrekcji Generalnej ds. Sprawiedliwości, Wolności i Bezpieczeństwa Komisji Europejskiej, Jonathan Faull, przesłał ambasadorowi Markowi Greli pismo z 18 lutego 2005 r. (sygnatura: JLS D3-BJG/fvh-D(2005)345), zawierające prośbę o przekazanie informacji w sprawie podjętych działań, zmierzających do dokonania transpozycji ww. decyzji. Pismo zostało następnie przekazane ministrowi środowiska (do wiadomości ministra sprawiedliwości oraz sekretarza KIE) 16 marca 2005 r. (sygnatura: WS-İK/4023/22-20/05), a następnie ponownie 2 czerwca 2005 r. (sygnatura: WS-BW/4023/22-36/05).

Należy podnieść, że wprawdzie przed Trybunałem Sprawiedliwości Wspólnot Europejskich toczy się sprawa C-176/03 (Komisja przeciwko Radzie) dot. unieważnienia przedmiotowej decyzji ramowej na wniosek Komisji Europejskiej, w której wyrok spodziewany jest w niedługim czasie. Komisja Europejska w swoim piśmie sprzed pół roku wyraźnie jednak podkreśliła, że bez względu na rozstrzygnięcie TS WE w tej sprawie, oczekuje przekazania przepisów transponujących tę decyzję ramową, zgodnie z zobowiązaniem państw członkowskich przyjmujących ten akt prawny. Powyższe wynika również z ogólnych zasad związania państw członkowskich dyspozycją *acquis* m.in. tzw. III filaru. Niewdrożenie przepisów decyzji ramowej skutkować będzie zatem niewypełnieniem zobowiązań wynikających z Traktatu Akcesyjnego, ze wszystkimi związanymi z tym konsekwencjami.

Rada Ministrów zobowiązała ministra sprawiedliwości do przygotowania, do końca września br., projektu niezbędnych zmian legislacyjnych z uwzględnieniem wkładu przygotowanego już przez ministra środowiska.

3.2.3. Rada Ministrów wydała rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie środków przymusu bezpośredniego stosowanych przez inspektorów i pracowników kontroli skarbowej.

Środki przymusu bezpośredniego, jakimi obecnie dysponują inspektorzy i pracownicy kontroli skarbowej w praktyce, okazały się niewystarczające. Pracownicy ci spotykają się bowiem również ze zorganizowanymi grupami zajmującymi się przemytem, handlem nielegalnymi towarami, a także wrogo nastawionymi nielegalnymi handlarzami na przygranicznych bazarach i targowiskach.

Z tych powodów konieczne jest poszerzenie katalogu środków przymusu bezpośredniego i dostosowanie ich do różnych sytuacji i stopnia zagrożenia.

Należy zaznaczyć, że do stosowania środków przymusu bezpośredniego uprawnieni są jedynie pracownicy zatrudnieni w wyodrębnionych komórkach kontroli skarbowej, tzw. komórkach realizacyjnych. Do ich zadań należy ochrona inspektorów i pracowników kontroli skarbowej.

Inspektor lub pracownik o każdym przypadku użycia środka przymusu jest zobowiązany niezwłocznie powiadomić (w formie pisemnej notatki służbowej) bezpośredniego przełożonego.

Środki te to m.in.: pałki służbowe, paralizatory elektryczne oraz chemiczne środki obezwładniające. Można je stosować w przypadku odpięrania czynnej napaści, pokonywania czynnego oporu, pościgu za osobą podejrzaną o popełnienie przestępstwa (jedynie środki chemiczne), udaremniania ucieczki osoby zatrzymanej, przeciwdziałania niszczeniu mienia.

Rozporządzenie, zgodnie z delegacją ustawową, dotyczy zarówno inspektorów, jak również pracowników kontroli skarbowej.

3.3. Prace legislacyjne Sejmu i Senatu RP.

3.3.1. Sejm.

3.3.2. Senat.

3.4. Opinie i stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego.

3.4.1. Stanowisko Komisji w sprawie zmian wprowadzonych do Kodeksu karnego ustawą z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy (KKPK 403/75/05 (dot. P I. 4001/82/04)).

W związku z pismem Departamentu Legislacyjno-Prawnego Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawie stanowiska Komisji Kodyfikacyjnej dotyczącego ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego i ustawy – Kodeks karny wykonawczy wyjaśniam co następuje:

Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego przy Ministrze Sprawiedliwości kilkakrotnie przedstawiała swoje opinie, uwagi i propozycje dla Sejmowej Komisji Kodyfikacyjnej, w związku z prowadzonymi pracami legislacyjnymi nad zmianami kodyfikacji karnej. Przedstawiciele Komisji brali bezpośredni udział w stosownych posiedzeniach Podkomisji i Komisji. Niestety większość uwag i sugestii Komisji Kodyfikacyjnej Prawa Karnego nie znalazła aprobaty w toku sejmowych prac legislacyjnych i tylko niektóre z nich zostały uwzględnione. W konsekwencji więc zrozumiała jest krytyczny stosunek naszej Komisji wobec ostatecznej wersji ustawy nowelizacyjnej z dnia 27 lipca 2005 r.

Dwa jednak rozstrzygnięcia ustawodawcy nasuwają tak fundamentalne zastrzeżenia merytoryczne, iż uznać je trzeba za nie dające się zaakceptować.

Pierwsza kwestia to wprowadzenie do Kodeksu karnego nowego przepisu w postaci art. 95a. Przepis ten wprowadza do ustawodawstwa polskiego nową postać środka postpenalnego, stosowanego po odbyciu przez sprawcę wymierzonej mu kary pozbawienia wolności, a który łączy się z leczeniem przymusowym wykonywanym w warunkach zakładu zamkniętego. Niezależnie od zastrzeżeń dotyczących tego typu środka z punktu widzenia doktrynalnego, zastrzeżeń natury konstytucyjnej oraz niezależnie od kwestii zgodności tego przepisu z międzynarodowym prawem, dotyczącym podstawowych wolności i praw człowieka, stwierdzić należy, że w ustawie – mimo dotkliwości proponowanego środka – nie określono w sposób normatywnie konieczny kryteriów jego stosowania. Ustawodawca zakłada, że środek ten miałby być stosowany wobec sprawców przestępstw przeciwko wolności seksualnej, którzy popełnili je „w związku z zakłóceniem czynności psychicznych o podłożu seksualnym innym niż choroba psychiczna”. Użyte tu pojęcie nie ma jednak swojego skonkretyzowanego desygnatu ani w psychiatrii ani w seksuologii, tak więc kryterium stosowania nowego środka nie zostało określone w sposób należyty i narusza elementarne zasady techniki legislacyjnej. Proponowany środek postpenalny wprowadzono więc bez zachowania elementarnych gwarancji praw i wolności obywatelskich. Jednocześnie należy podkreślić, że nowy

postpenalny środek o rzekomym charakterze leczniczym wprowadza się mimo braku istnienia jakiegokolwiek infrastruktury instytucjonalnej, zdolnej do wykonywania tego środka, a nadto mimo braku jakiegokolwiek koncepcji programowo-leczniczej w tym zakresie.

W tym stanie rzeczy należy stwierdzić, że nowy przepis zawarty w art. 95a znowelizowanego kodeksu nie może znaleźć akceptacji, zarówno z punktu widzenia merytorycznego, konstytucyjnego, prawnomiędzynarodowego, a przede wszystkim ze względu na jego bezskuteczność i niewykonalność.

Drugą kwestią jest zmiana ustawowej sankcji za przestępstwo z art. 148 § 2 k.k.

W nowym ujęciu sankcją za typ kwalifikowany zabójstwa ma być wyłącznie kara 25 lat pozbawienia wolności albo kara dożywotniego pozbawienia wolności. W dotychczasowym stanie prawnym ustawową sankcją była kara pozbawienia wolności nie krótsza od lat 12 oraz oba wymienione szczególne rodzaje kary pozbawienia wolności. Nowe ujęcie sankcji za zbrodnie z art. 148 § 2 k.k. oznacza w istocie wprowadzenie kary absolutnie oznaczonej, gdyż istniejąca alternatywa rażąco ogranicza zakres sędziowskiego wymiaru kary.

Niezależnie od zasadniczych zastrzeżeń natury konstytucyjnej co do koncepcji kar w istocie oznaczonych w sposób absolutny, sprowadzających rolę sędziego do XIX-wiecznej koncepcji sędziego traktowanego jako „usta ustawy”, orzekającego karę na zasadzie automatu, podkreślić należy, że przewidywane zastrzeżenie kary za zbrodnie z art. 148 § 2 k.k. budzić musi zasadnicze zastrzeżenia dotyczące fundamentalnych zasad aksjologicznych, które przyjęto w obowiązującym Kodeksie karnym.

Należy bowiem pamiętać, że ustawowe granice sankcji za zbrodnie z art. 148 § 2 k.k. będą miały zastosowanie nie tylko do bezpośrednich sprawców tych przestępstw, ale na zasadach ogólnych Kodeksu karnego, również do osób występujących w roli podżegacza, pomocnika, w tym także pomocnika przez zaniechanie, a również do osób tylko usiłujących dokonać zabójstwa.

Jest rzeczą oczywistą, że do tak zróżnicowanych – ze względu na udział w przestępstwie – podmiotów, ustawodawca musi określić takie ustawowe granice sankcji, które pozwalałyby na należyłą indywidualizację odpowiedzialności karnej. Brak owej możliwości prowadzić musi – o czym świadczy powszechna historia prawa karnego – do uciekania się przez sędziego do nadzwyczajnych instytucji wymiaru kary, takich np. jak nadzwyczajne złagodzenie kary.

Nie można też nie wskazać, że zakres pojęcia zabójstwa kwalifikowanego z art. 148 § 2 k.k. jest bardzo szeroki i obejmuje m.in. także zabójstwo z użyciem broni palnej, co sprawia, że postać zabójstwa kwalifikowanego występuje w praktyce w stosunkowo dużym zakresie.

Warszawa, dnia 8 sierpnia 2005 r.

Przewodniczący Komisji: prof. dr hab. Stanisław Waltoś

Opracował: prof. dr hab. Leszek Kubicki

3.4.2. Opinia w sprawie rozstrzygnięcia Trybunału Konstytucyjnego dotyczącego stwierdzenia niezgodności z Konstytucją RP przepisu z art. 31 § 1 ustawy z dnia 10 września 1999r – Kodeks karny skarbowy (Dz. U. Nr 83, poz. 930 ze zm.) w zakresie w jakim przewiduje obligatoryjność przepadku narzędzi, stanowiących własność osoby trzeciej, które służyły do popełnienia przestępstwa skarbowego (KKPK 403/73/05).

W przedmiotowej sprawie Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się na skutek skargi spółki jawnej Trans-Herbst Jarosław Turowski. Spółka prowadziła działalność gospodarczą w zakresie transportu drogowego. Jeden z zatrudnionych w spółce kierowców, po odprawie celnej przekazał pojazd nieuprawnionej osobie. W tym czasie dokonano załadunku na ten pojazd 14 tys. pakietów papierosów bez znaków akcyzy, następnie założono fałszywa plombę i zwrócono pojazd kierowcy.

Podczas kontroli ujawniono przewóz papierosów bez akcyzy. Oskarżony przyznał się do winy. Sąd Rejonowy orzekł między innymi przepadek pojazdu stanowiącego własność spółki, uznając go za mienie, które służyło do popełnienia przestępstwa.

W trakcie postępowania ustalono, iż właściciel pojazdu nie miał jakiegokolwiek udziału w przemyśle. Pojazd został wykorzystany w rażąco sprzeczny z wolą właściciela sposób.

W powyższej sprawie stanowisko zajął Prokurator Generalny stwierdzając, iż przepadek przedmiotów jest ważnym instrumentem służącym zwalczaniu przestępstw, a tym samym chroni interesy finansowe państwa. Jeśli ustawodawca dopuszcza możliwość przepadku, o czym świadczy art. 46 Konstytucji RP to może on nastąpić tylko w sytuacjach ustawowo określonych i tylko na podstawie prawomocnego orzeczenia sądu – co w tym przypadku miało miejsce.

W sprawie tej wyraził również stanowisko Rzecznik Praw Obywatelskich. Między innymi zdaniem Rzecznika możliwość orzeczenia przepadku przedmiotów w stosunku do osoby niebędącej sprawcą przestępstwa za decydujący uznać należy art. 31 § 1 k.k.s., ograniczający możliwość orzeczenia przepadku do przedmiotów stanowiących przedmiot przestępstwa skarbowego i nieobejmujący narzędzi ani innych przedmiotów. Interpretacja przepisów zawarta w orzeczeniach wydanych wobec skarżącego się w tej sprawie – zdaniem Rzecznika Praw Obywatelskich narusza konstytucyjną zasadę ochrony własności.

Wyrażone w tej sprawie stanowisko Marszałka Sejmu powtarza argumentację Prokuratora Generalnego.

Trybunał Konstytucyjny podkreślił, iż nie odnosi się do całości zagadnienia, a jedynie do wycinka materii, obejmującej obligatoryjne i automatyczne orzeczenie przepadku narzędzi stanowiących własność osoby trzeciej. Trybunał odniósł się nie do samej instytucji przepadku przedmiotów przestępstwa skarbowego lecz do automatyzmu i nakazu stosowania tego środka w sytuacji, gdy nie są one własnością sprawcy. Przy założeniu, że skarżący nie popełnił żadnego czynu zabronionego (a tego mu nie udowodniono) obciążanie go odpowiedzialnością i ukaranie za czyn popełniony przez inną osobę uznać należy za sprzeczne z elementarnym poczuciem sprawiedliwości. Komisja ten pogląd w całej rozciągłości akceptuje. Ustawodawca nie powinien swymi działaniami podważać ufności obywateli w sprawiedliwość i racjonalność jego działań. W tym przypadku pozbawiono obywatela przedmiotu jego własności w drodze nałożenia na niego kary za cudze przestępstwo. W tym zakresie słuszne jest stanowisko Trybunału Konstytucyjnego, iż taka regulacja jest niezgodna z Konstytucją RP. Takie działania wymiaru sprawiedliwości, a więc pozbawiające właściciela własności za cudze przestępstwa nie mają charakteru prewencyjnego, a osiągnięty efekt fiskalny jest nieproporcjonalny do ciężaru nałożonego na właściciela.

Trybunał Konstytucyjny słusznie podkreślił, iż zarówno konstytucyjne jak i kodeksowe pojęcie odpowiedzialności karnej musi być interpretowane szeroko, jako nałożenie na podmiot, po przeprowadzeniu stosownego postępowania, sankcji. Przy tej sposobności należy pamiętać, iż na mocy art. 42 § 3 Konstytucji RP każdego uważa się za niewinnego, dopóki jego wina nie zostanie stwierdzona prawomocnym wyrokiem. W przedmiotowej sprawie postąpiono jednak inaczej. Orzeciono wobec właściciela środek karny, gdy nie stwierdzono jego winy. Takie postępowanie słusznie Trybunał Konstytucyjny uznał za sprzeczne z Konstytucją RP. W tym zakresie – w jakim Trybunał Konstytucyjny badał sprawę – słusznie stwierdzono sprzeczność z Konstytucją RP, a argumentację zawartą w uzasadnieniu orzeczenia uznać należy za trafną.

Biorąc pod uwagę wszystkie podniesione wątki rozumowania w tej kwestii, Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego zaproponuje jeszcze w tym roku odpowiednie rozwiązanie legislacyjne.

Trzeba będzie m. in. zaproponować zmianę obligatoryjnego na fakultatywne orzekania przepadku rzeczy gdy jej właścicielem nie jest sprawca przestępstwa skarbowego.

Warszawa, dnia 7 września 2005 r.

Przewodniczący Komisji: prof. dr hab. Stanisław Waltoś

Opracował: prof. dr hab. Marek Bojarski

3.4.3. Opinia w sprawie propozycji wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego trybu postępowania w stosunku do nieobecnych (KKPK 403/76/05).

Propozycja wprowadzenia do polskiej procedury karnej przepisów stwarzających prawną podstawę przeprowadzenia postępowania karnego pod nieobecność oskarżonego przedstawiona została z zastrzeżeniem, że taki tryb postępowania miałby być realizowany wyłącznie w sprawach o nieulegające przedawnieniu zbrodni ludobójstwa, wojenne i przeciwko ludzkości. W opinii autorów tego pomysłu, proponowane rozwiązanie miałyby umożliwić przeprowadzenie postępowania karnego i osądzenie sprawców takich zbrodni znajdujących się poza zasięgiem polskiego wymiaru sprawiedliwości, bezskutecznie ściganych przez Główną Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu – IPN za pomocą międzynarodowych listów gończych. Według wstępnej propozycji w ramach proponowanego postępowania miałyby być dopuszczalne orzekanie środka karnego polegającego na pozbawieniu prawa do emerytury wypłacanej przez Państwo Polskie.

Komisja Kodyfikacyjna Prawa Karnego w całej rozciągłości podziela wyrażone w przygotowanych dokumentach przekonanie o potrzebie informowania opinii publicznej o treści ustaleń dokonanych przez pion śledczy Instytutu Pamięi Narodowej, a także zdecydowanego reagowania na wszelkie próby rewizjonizmu i przeinaczania faktów historycznych podejmowane przez niektórych sąsiadów Polski. Zdaniem Komisji, wprowadzenie możliwości sądenia sprawców zbrodni ludobójstwa, przeciwko ludności oraz zbrodni wojennych pod ich nieobecność nie stanowi jednak adekwatnego środka dla osiągnięcia wskazanych powyżej celów. Wiązałoby się to z wykorzystaniem prawa, a także wymiaru sprawiedliwości do celów politycznych. Funkcje wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych zostały w polskim porządku konstytucyjnym określone klarownie i nie obejmują dokonywania ustaleń w celach innych niż orzekanie podlegających wykonaniu sankcji penalnych.

Na przeszkodzie proponowanym rozwiązaniom stoją ważne racje natury konstytucyjnej. Postępowanie karne przeprowadzone pod nieobecność oskarżonego nie dałoby się pogodzić z ukształtowanym przez art. 45 Konstytucji standardem prawa do sprawiedliwego (rzetelnego) procesu sądowego, a także z art. 6 ust. 1 i 3 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności. W obu tych unormowaniach kwestią zasadniczą jest wysłuchanie oskarżonego, stanowiące fundament prawa do obrony. Procedura skonstruowana z pominięciem tego elementu nie mogłaby być uznana za odpowiadającą wskazanym standardom, co z pewnością nie umknęłoby uwadze Trybunału Konstytucyjnego, a także mogłoby narażać Polskę na odpowiedzialność przed Europejskim Trybunałem Praw Człowieka w Strasburgu. Właśnie wskazane względy były zasadniczym powodem, dla którego uchwalając nowy Kodeks postępowania karnego w 1997 r. pominięto znany poprzednio obowiązującemu Kodeksowi z 1969 r. szczególny tryb postępowania, jakim było postępowanie w stosunku do nieobecnych.

Owszem, procedura karna przewiduje możliwość ferowania wyroku pod nieobecność oskarżonego, co następuje w postępowaniu nakazowym oraz w postępowaniu uproszczonym w wypadku wyrokowania zaocznego. Trzeba jednak pamiętać, że obydwie te tryby postępowania mogą być stosowane wyłącznie w przypadku przestępstw drobnych, a skazany zawsze ma możliwość zakwestionowania wyroku w drodze sprzeciwu i spowodowania postępowania sądowego z zachowaniem wszelkich gwarancji procesowych. Z tego powodu procedury podobne do polskiego postępowania nakazowego i wyrokowania zaocznego akceptowane są w orzecznictwie strasburskim jako zgodne z art. 6 Konwencji Europejskiej. W ocenie Komisji nie można jednak tego rodzaju procedowania, nawet z zagwarantowaniem uprawnienia do sprzeciwienia się wyrokowi pod warunkiem stawiennictwa przed sądem, zaakceptować w sprawach najpoważniejszych, jakimi są niewątpliwie sprawy o zbrodnie ludobójstwa, przeciwko ludzkości i wojenne.

Negatywnie opiniując zaproponowane rozwiązania Komisja zauważa jednocześnie, że cele, które autorzy przygotowanych dokumentów zamierzają osiągnąć, mogą być z powodzeniem osiągnięte bez konieczności dokonywania zmian w procedurze karnej. Nic przecież nie stoi na przeszkodzie wszczęciu postępowania karnego w sprawie o określone zdarzenie o charakterze kryminalnym, przeprowadzeniu w dostępnym zakresie postępowania dowodowego, a także ustaleniu sprawców i – jeśli żyją – wydaniu postanowienia o przedstawieniu im określonych zarzutów. Nie ma przecież przeszkód, aby opinia publiczna była w szerokim zakresie informowana o treści ustaleń dowodowych dokonanych przez Główną Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu. Do tego celu nie jest przecież potrzebne przeprowadzenie postępowania sądowego i wydanie wyroku skazującego. Wyrok taki nie mógłby być zresztą i tak wykonany z uwagi na nieobecność oskarżonego w kraju, co w sposób oczywisty podważałoby autorytet wymiaru sprawiedliwości.

Trzeba też podkreślić, że użyteczność zaproponowanego rozwiązania byłaby w praktyce niewielka z uwagi na to, że niewielu spośród sprawców zbrodni dokonanych na Narodzie Polskim w okresie II wojny światowej (a taki miałby być według inicjatorów zamysłu cel nowelizacji) pozostaje dziś przy życiu. Obowiązująca procedura nie pozwala bowiem prowadzić postępowania karnego wobec osoby nieżyjącej. Ustalenie, że sprawca przestępstwa nie żyje, zawsze prowadzi do umorzenia postępowania (art. 7 § 1 pkt 5 k.p.k.). Należy założyć (choć to nie wynika wprost z przedłożonych propozycji wstępnych), że autorom zamierzenia nie chodzi o wyłączenie negatywnej przesłanki śmierci oskarżonego w postępowaniu w stosunku do nieobecnych. Tego rodzaju regulacja musiałaby być uznana za nieporozumienie, jak ignorująca elementarne gwarancje procesowe oraz przechodząca do porządku dziennego nad funkcjami, jakie w demokratycznym państwie prawnym spoczywają na wymiarze sprawiedliwości. Trzeba podkreślić, że nawet w świetle rozwiązania przyjętego w Kodeksie postępowania karnego z 1969 r. przesłanką postępowania w stosunku do nieobecnych był pobyt oskarżonego za granicą, ale jego śmierć oczywiście powodowała umorzenie postępowania.

Wobec zajęcia negatywnego stanowiska co do możliwości wprowadzenia szczególnego trybu postępowania w stosunku do nieobecnych, bezprzedmiotowe wydaje się odnośnienie do drugiej propozycji, polegającej na wprowadzeniu możliwości orzekania w tym trybie środka karnego polegającego na odebraniu prawa do emerytury wypłacanej przez Państwo Polskie. Na marginesie trzeba jedynie zauważyć, że prawo do emerytury zagwarantowane jest konstytucyjnie w art. 67 Konstytucji, w którym nie zamieszczono klauzuli imitacyjnej, umożliwiającej ustawodawcy ograniczenie tego prawa w drodze orzekania środków karnych (tak jak uczyniono to na przykład w art. 41 ust. 1 Konstytucji w odniesieniu do prawa do wolności osobistej). Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określają ustawy, w szczególności ustawa o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w związku z czym w tym właśnie obszarze porządku prawnego można poszukiwać sposobu rozwiązania problemu nurtującego inicjatorów opiniowanego zamierzenia legislacyjnego.

Warszawa, dnia 7 września 2005 r.

Przewodniczący Komisji: prof. dr hab. Stanisław Waltoś

Opracował: prof. dr hab. Piotr Hofmański

4. ANALIZY.

4.1. ZAGADNIENIA PRAWA KARNEGO W ORZECZENIACH IZBY CYWILNEJ SĄDU NAJWYŻSZEGO (1 STYCZEŃ 2005 R. – 31 KWIECIEŃ 2005 R.) – OPR. PIOTR PIESIEWICZ, ASYSTENT W IZBIE KARNEJ SN.

4.1.1. Wpływ umorzonego postępowania karnego i czynności procesowych sędziów na naruszenie dóbr osobistych (prawo cywilne, dobra osobiste).

Postanowienie z dnia 4 lutego 2005 r. (sygn. akt II CK 578/04)

Z uzasadnienia:

„(...) Znaczenie rozstrzygające w sprawie ma to, czy (...) na przypisaniu mu przymiotu skazanego, może być kwalifikowane jako naruszenie dobra osobistego (...). O tym, czy naruszenie dobra osobistego zostało istotnie dokonane, decyduje obiektywna ocena konkretnych okoliczności faktycznych, nie zaś subiektywne odczucie osoby zainteresowanej. Niepodobna natomiast upatrywać zawinionego sprawstwa naruszenia dobra osobistego przez sędziego, który sygnuje pismo porządkowe zawierające nieścisle określenia. (...) Kwestionowane przez powoda czynności sędziów pozostają w związku z wynikami prowadzonego przeciwko niemu postępowania karnego o popełnienie czynu z art. 237 i 178 § 2 k.k. w zw. z art. 10 § 2 b. k.k. Postępowanie w tej sprawie zostało prawomocnie umorzone wobec stwierdzenia istnienia ujemnej przesłanki procesowej w postaci choroby znoszącej zdolność rozpoznania znaczenia czynu i kierowania swoim postępowaniem. Okoliczność ta sama w sobie dostarcza argumentu na użytek twierdzenia, że demonstrowana przez powoda wrażliwość na wskazane zdarzenia, jest wysoce oryginalna i nie sposób też przyjąć, aby w tych okolicznościach mogła być udziałem kogokolwiek, kto spotkałby się z podobnym doświadczeniem.”

4.1.2. Ustalenia wydanego w postępowaniu karnym prawomocnego wyroku skazującego co do popełnienia przestępstwa wiążą sąd w postępowaniu cywilnym (art. 11 k.p.c.).

Wyrok z dnia 11 lutego 2005 r. (sygn. akt III CK 318/04)

Z uzasadnienia:

„Słusznie przy tym zarzucają skarżący, że Sąd zaniechał odniesienia się do wyników prowadzonego przeciwko sprawcy wypadku postępowania karnego. Gdyby zaś to uczynił, byłby obowiązany uwzględnić treść złożonej tam opinii przez J.K., a ta w konfrontacji z opinią biegłego R.J. przy czym możliwości przyjęcia, że przekraczający torowisko pieszy J.R. nie dopuścił się zawinienia. Naruszenie przepisu proceduralnego, jakkolwiek w omawianym przypadku ewidentnie, nie przesądza jeszcze o trafności powołania się na drugą podstawę kasacyjną z art. 393¹ k.p.c. Skarżący musieliby ponadto wykazać, że naruszenie to, jako prowadzące do wadliwych ustaleń, zaważyło istotnie na wyniku sprawy w kontekście zastosowania prawa materialnego.”

4.1.3. Pozakodeksowe przepisy karne, Prawo prasowe (art. 37), dobra osobiste (art. 23 i art. 24 k.c.).

Uchwała z dnia 28 kwietnia 2005 r. (sygn. akt III CZP 13/05)**Teza uchwały:**

„Obowiązek złożenia przez wydawcę, redaktora naczelnego i autora materiału prasowego oświadczenia o przeproszeniu za naruszenie dóbr osobistych spowodowane opublikowaniem tego materiału nie jest obowiązkiem wspólnym w rozumieniu art. 378 § 2 k.p.c.”

Z uzasadnienia:

„Zgodnie z art. 37 ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. Nr 5, poz. 24, ze zm.) – zwanej dalej „prawem prasowym” – do odpowiedzialności za naruszenie prawa spowodowane opublikowaniem materiału prasowego stosuje się zasady ogólne, chyba że ustawa stanowi inaczej. Jest to generalne odesłanie do zasad i przepisów prawa karnego i cywilnego, jako podstawy odpowiedzialności za naruszenie dóbr osobistych spowodowane także opublikowaniem materiału prasowego, co w odniesieniu do odpowiedzialności za szkodę niemajątkową oznacza odesłanie do zasad odpowiedzialności określonych w art. 23 i art. 24 k.c.,

4.1.4. Przepadek przedmiotów przestępstwa, nieletni, postępowanie w sprawach nieletnich, środki wychowawcze lub poprawcze. (art. 100 k.k.); art. 20, art. 79, art. 57, art. 6 pkt 7, art. 8, art. 14 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 11, poz. 109, ze zm.); art. 420 § 1 k.p.k.

Uchwała z dnia 13 stycznia 2005 r. (sygn. akt III CZP 70/04)**Teza uchwały:**

„Sąd rodzinny może na podstawie art. 100 k.k. w zw. z art. 14 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r., Nr 11, poz. 109, ze zm.) orzec przepadek przedmiotów służących do popełnienia czynu karalnego przez nieletniego, w stosunku do którego nie wszczęto postępowania o ten czyn z powodu niecelowości orzekania środków wychowawczych.”

Uchwała z Dnia 13 stycznia 2005 r. (sygn. akt III CZP 69/04)**Teza uchwały:**

„Jeżeli w prawomocnie zakończonym postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym, w którym zastosowano wobec nieletniego środek wychowawczy w postaci upomnienia, sąd nie orzekł o przypadku na rzecz Skarbu Państwa środka odurzającego, postanowienie w tym przedmiocie może być wydane w postępowaniu określonym w art. 22 ust. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198). Postanowienie to podlega zaskarżeniu apelacją.”

Z uzasadnienia

„(...) Przewidziany w art. 6 pkt 8 środek w postaci przypadku rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem czynu karalnego jest środkiem szczególnym, o charakterze przede wszystkim zapobiegawczym, a niekiedy także wychowawczym. Nie ulega wątpliwości, że środek ten powinien być orzekany razem z innymi środkami wychowawczymi, by wzmocnić ich oddziaływanie, w niektórych wypadkach orzeczenie tego środka jest wręcz niezbędne (np. gdy chodzi o dowód rzeczowy w postaci przedmiotów, których posiadanie jest prawnie zakazane, jak broń czy narkotyki). W sytuacji, w której sąd nie orzekł o przypadku rzeczy uzyskanych w związku z popełnieniem przestępstwa, pomimo że zachodziła taka potrzeba, zastosowanie tego środka może nastąpić bądź w postępowaniu odwoławczym, bądź w toku postępowania

wykonawczego. Problem powstaje wówczas, gdy w postępowaniu opiekuńczo – wychowawczym zastosowano jedynie środek wychowawczy w postaci upomnienia, a postanowienie stało się prawomocne. Postanowienie takie, jako orzeczenie merytoryczne, korzysta z powagi rzeczy osądzonej (art. 366 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 20 u.p.n.), nie może więc być zmienione ani uchylone, oznaczałoby to bowiem niedopuszczalne orzekanie w tej samej sprawie opiekuńczo-wychowawczej (art. 523 k.p.c. w zw. z art. 20 u.p.n.). Po udzieleniu upomnienia postępowanie wykonawcze nie toczy się, bowiem środek wychowawczy został już zrealizowany, nie istnieje więc możliwość skorzystania z trybu określonego w art. 79 u.p.n. Za brakiem możliwości orzeczenia o przypadku rzeczy związanych z popełnieniem przestępstwa w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym zakończonym prawomocnym postanowieniem o udzieleniu upomnienia przemawia też skreślenie art. 57 u.p.n. ustawą z dnia 15 września 2000 r. o zmianie ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. Nr 91, poz. 1010), która weszła w życie z dniem 29 stycznia 2001 r. Skreślony przepis art. 57 stanowił, że jeżeli środki, o których mowa w art. 6 pkt 7 (przepadki rzeczy) i 8 (zakaz prowadzenia pojazdów) u.p.n. nie zostały zastosowane przy orzekaniu środków wychowawczych lub poprawczych, sąd rodzinny stosował te środki odpowiednio przy zachowaniu przepisów art. 44 – 46 u.p.n. (...) Skreślenie art. 57 ustawy taką możliwość wykluczyło, pozostawiając trudną do wypełnienia lukę. Trudno bowiem przyjąć, że ten skreślony przepis powinien nadal być stosowany, bowiem nieracjonalny jest zwrot nieletniemu przedmiotów związanych z popełnieniem przestępstwa, a wydanie przedmiotów, których posiadanie jest przez prawo zakazane, byłoby wręcz niedopuszczalne. Nie ma jednak podstaw prawnych do faktycznego zatrzymania tego rodzaju przedmiotów w dyspozycji organów państwowych, a przepisy kodeksu postępowania cywilnego nie zawierają postanowień określających, jak należy postępować z przedmiotami stanowiącymi środki dowodowe w sprawie po jej prawomocnym zakończeniu. Rozważyć w tej sytuacji należy, czy powstałą lukę można wypełnić przez sięgnięcie do przepisów kodeksu postępowania karnego i odpowiednie stosowanie art. 420 § 1 k.p.k., przewidującego możliwość orzeczenia na rzecz Skarbu Państwa przypadku dowodów rzeczowych. W ocenie Sądu Najwyższego taką możliwość należy jednak wykluczyć z uwagi na wyraźne rozgraniczenie zakresów odesłania do przepisów kodeksu postępowania cywilnego i kodeksu postępowania karnego w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich. Przepis art. 20 u.p.n. wyraźnie odsyła do przepisów kodeksu postępowania karnego, gdy chodzi o postępowanie opiekuńczo-wychowawcze, tylko w zakresie zbierania, utrwalania i przeprowadzania dowodów przez policję oraz powoływania i działania obrońcy. Poza tym przepisy kodeksu postępowania karnego odpowiednio stosuje się w postępowaniu poprawczym. Jak widać zatem, brzmienie przepisów ustawy o postępowaniu w sprawach nieletnich nie pozwala na odpowiednie stosowanie przepisów kodeksu postępowania karnego dla orzeczenia przypadku na rzecz Skarbu Państwa dowodów rzeczowych w postaci przedmiotów związanych z popełnieniem przestępstwa, gdy sąd nie orzekł o tym w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym i zastosował jedynie środek wychowawczy w postaci upomnienia (...).”

4.1.5. Konstytucja RP – art. 45 ust. 1, art. 177, art. 8 ust. 2; Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 20, poz. 104 ze zm.) – art. 29; Droga sądowa.

Uchwała z Dnia 6 stycznia 2005 r. (sygn. akt III CZP 75/04)

Teza uchwały:

„Roszczenie członka stowarzyszenia o ochronę jego członkostwa przed niezgodnym z prawem lub statutem wykreśleniem ze stowarzyszenia podlega rozpoznaniu na drodze sądowej.”

Z uzasadnienia:

„(...) W piśmiennictwie można spotkać zapatrywanie o wpływającym z art. 45 ust. 1 Konstytucji domniemaniu prawa do sądu. Sąd Najwyższy wypowiadając się w kwestii tego prawa podkreślił jego autonomiczny charakter, obejmujący również sprawy, które nie są sprawami cywilnymi, sądowo-

administracyjnymi lub karnymi, a podlegają rozpoznaniu przez sąd powszechny w postępowaniu cywilnym (postanowienie SN z 19 grudnia 2003 r., III CK 319/03, Mon. Prawn. 2004/16/751). W innym orzeczeniu podkreślono, że prawo do sądu jest podmiotowym prawem, dającym podstawę roszczenia jednostki, a ze względu na art. 8 ust. 2 Konstytucji może być samodzielną podstawą prawną odpowiedniego roszczenia. (...) Ponieważ sprawy z powództwa o ochronę członkostwa w stowarzyszeniu nie są rozpoznawane według przepisów kodeksu postępowania karnego albo kodeksu postępowania administracyjnego, zgodnie z domniemaniem wyprowadzonym z art. 177 Konstytucji powinny być rozpoznawane przez sąd powszechny (...).”

4.1.6. Zasada bezpośredniości, art. 402 § 2 i art. 404 § 2 k.p.k.

Uchwała z dnia 18 marca 2005 r. (sygn. akt III CZP 97/04)

Teza uchwały:

„Sędzia, który brał udział w wydaniu nakazu zapłaty, nie jest wyłączony z mocy samej ustawy od rozpoznania zarzutów od tego nakazu (art. 48 § 1 pkt 5 k.p.c.).”

Z uzasadnienia:

„Stosownie do art. 323 k.p.c., który ustala nieprzekraczalne granice realizacji zasady bezpośredniości w postępowaniu cywilnym, wyrok może być wydany jedynie przez sędziów, przed którymi odbyła się rozprawa poprzedzająca bezpośrednio jego wydanie. Natomiast inaczej niż jest to np. w postępowaniu karnym (zob. art. 402 § 2 i art. 404 § 2 k.p.k.), w którym wszelkie czynności procesowe prowadzące do rozstrzygnięcia sprawy, dokonywane przed rozprawą poprzedzającą bezpośrednio wydanie wyroku, mogą być dokonane przez innych sędziów.”

4.2. ZAGADNIENIA PRAWA KARNEGO W ORZECZNICTWIE NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO ZAMIESZCZONYM W OFICJALNYM PUBLIKATORZE ORZECZNICTWO NACZELNEGO SĄDU ADMINISTRACYJNEGO I WOJEWÓDZKICH SĄDÓW ADMINISTRACYJNYCH W NR 3 (6) 2005 R. (OPR. ANNA BŁACHNIO-PARZYCH, ASYSTENT W IZBIE KARNEJ SN).

4.2.1. Przesłębstwa przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji.

przepisy: art. 5 ust. 4, art. 19 ustawy o podatku od towarów i usług, art. 58 kodeksu cywilnego, art. 56 § 1 k.k.s.

hasła: Przesłębstwa i wykroczenia skarbowe – przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji

Wyrok NSA z dnia 29 września 2004 r. (sygn. akt FSK 301/04)

Omówienie:

NSA stwierdził, że istnienie, bądź brak więzi cywilnoprawnej między podmiotami dokonującymi określonych czynności nie ma znaczenia dla powstania obowiązku podatkowego w podatku od towarów i usług, jeśli tylko podmioty te są podatnikami podatku od towarów i usług.

„Generalną zasadą podatku od towarów i usług jest poddanie opodatkowaniu każdego aktu dokonywanego obrotu, zwłaszcza, gdy dochodzi do niego między podatnikami tego podatku.” Zatem opodatkowane są również czynności dokonywane między zakładem osoby prawnej i jej oddziałem.

W konsekwencji tego nie można uznać za czynność pozorną sprzedaży towaru dokonanej między zakładem osoby prawnej a jej oddziałem z tego powodu, że podmioty te łączą określone więzi cywilnoprawne. Dopuszczając ich odrębną podmiotowość, ustawodawca wskazuje na możliwość dokonywania między tymi podmiotami czynności podlegających opodatkowaniu. Cytując NSA: „(...) jeśli czynność z woli ustawodawcy przynosi korzyść obu podmiotom, to nie można czynić im zarzutu, że z możliwości tej skorzystały.” Argumentem przemawiającym za pozornością czynności nie może być również pozostawienie towaru stanowiącego przedmiot transakcji w tym samym miejscu, bo opodatkowanie sprzedaży, której przedmiot nie został wydany pierwszemu nabywcy przewiduje art. 5 ust. 4 ustawy o podatku od towarów i usług.

4.2.2. Przepięstwa przeciwko obowiązkom podatkowym i rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji.

przepisy: art. 2 Konstytucji RP, art. 54 §, 56 § 1 Kodeksu karnego skarbowego, art. 27 ust. 5 i 6 Ustawy o podatku od towaru i usług

hasła: przestęstwa i wykroczenia skarbowe - przeciwko obowiązkom podatkowym rozliczeniom z tytułu dotacji lub subwencji

Uchwała składu siedmiu sędziów NSA z dnia 14 marca 2005 r. (FPS 1/04)

Omówienie:

Naczelny Sąd Administracyjny poddał analizie możliwość ustalenia wobec spółki cywilnej dodatkowego zobowiązania podatkowego na podstawie art. 27 ust. 5 i 6 ustawy o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym. W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego nie stanowi przeszkody dla orzeczenia tej sankcji wobec spółki cywilnej wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 29 kwietnia 1998 r. (sygn. akt K 17/97, OTK 1998, nr 3, poz. 30). W wyroku tym Trybunał stwierdził niekonstytucyjność przepisów art. 27 ust. 5, 6 i 8 wskazanej ustawy, w zakresie, w jakim dopuszczają one stosowanie sankcji administracyjnej w postaci owej dodatkowej opłaty wobec osoby, która może ponosić odpowiedzialność za wykroczenie skarbowe.

W związku z tym, że spółka cywilna nie może ponosić odpowiedzialności za wykroczenie, przepisy prawa podatkowego przewidujące możliwość ustalenia wobec niej dodatkowego zobowiązania, nie są sprzeczne z art. 2 Konstytucji RP. Sąd podkreślił, że wspólnicy spółki cywilnej mogą ponieść odpowiedzialność karnoskarbową na zasadzie określonej w art. 9 § 3 k.k.s., co nie świadczy jednak o zbiegu odpowiedzialności karnej i administracyjnej wobec tego samego podmiotu. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego dotyczył bowiem wyłącznie odpowiedzialności osoby fizycznej, a ustawa o podatku od towarów i usług oraz o podatku akcyzowym przymiot podmiotu podatkowego przyznaje spółce cywilnej, a nie jej wspólnikom.

5. INFORMACJA MIĘDZYNARODOWA.

5.1. Rada Europy.

5.2. Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka.

5.2.1. Prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego (długość tymczasowego aresztowania).

przepisy: art. 5 § 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: tymczasowe aresztowanie, prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Orzeczenie z dnia 27 lipca 2005 r. w sprawie *Czarnecki v. Poland* (nr skargi 75112/01)

Naruszenie art. 5 § 3

Skarżący dnia 5 stycznia 1996 r. postawiono zarzuty popełnienia kradzieży i zabójstwa. Został tymczasowo aresztowany w celu zapobiegnięcia bezprawnemu utrudnieniu przez niego postępowania karnego, w tym nakłanianiu do fałszywych zeznań oraz w związku z grożącą mu surową karą pozbawienia wolności i stanowieniem zagrożenia dla bezpieczeństwa powszechnego. Aresztowanie tymczasowe było przedłużone, z racji na grożącą skarżącemu surową karą pozbawienia wolności i powagę popełnionych czynów. Co więcej, pierwszy termin rozprawy został wyznaczony dopiero w rok po tymczasowym aresztowaniu. Mimo kolejnych zażaleń skarżącego sąd utrzymał w mocy zaskarżone postanowienia o tymczasowym aresztowaniu. Całkowity czas aresztowania tymczasowego wyniósł pięć lat i jeden miesiąc.

Dnia 10 września 2001 r. skarżący został uniewinniony od zarzutu popełnienia zabójstwa i skazany za popełnienie kradzieży na rok i sześć miesięcy pozbawienia wolności. Został zwolniony z więzienia tego samego dnia.

Na podstawie art. 5 § 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (prawo do wolności i bezpieczeństwa osobistego) skarżący podniósł, że czas jego tymczasowego aresztowania nie spełniał warunku „rozsądnego terminu”.

Europejski Trybunał Praw Człowieka rozpoznając sprawę uznał argumenty sądu, że podejrzenie popełnienia przestępstwa przez skarżącego oraz konieczność zabezpieczenia prawidłowego biegu postępowania karnego uzasadniały zastosowanie tymczasowego aresztowania. Jednak wraz z upływem czasu przesłanki te straciły na znaczeniu i nie mogły usprawiedliwiać całego okresu aresztowania tymczasowego. Trybunał zauważył ponadto, że w czasie całego tego okresu organy nie wzięły pod uwagę możliwości zastosowanie innych środków zapobiegawczych, takich jak dozór policyjny czy poręczenie majątkowe. Dlatego też stwierdził, że przesłanki podawane przez sąd jako podstawa zastosowania najpoważniejszego środka zapobiegawczego nie są zgodne z gwarancjami zapewnianymi przez Konwencję. Trybunał uznał tym samym, że sąd nie dotrzymał warunków „należytej staranności” w prowadzeniu postępowania karnego i jednomyślnie uznał, że nastąpiło naruszenie art. 5 § 3 oraz przyznał skarżącemu odszkodowanie w wysokości 5 000 euro.

5.2.2. Prawo do rzetelnego procesu sądowego i prawo do obrony.

przepisy: art. 6 § 1 i 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka

hasła: Prawo do rzetelnego procesu, prawo do obrony, Europejska Konwencja Praw Człowieka, Europejski Trybunał Praw Człowieka

Orzeczenie z 2 sierpnia 2005 r. w sprawie *Kolu v. Turcja* (nr skargi 35811/97)

Skarżący, Mustafa Kolu, został zatrzymany podczas policyjnego patrolu, po czym w czasie pobytu na posterunku policji przyznał się do popełnienia licznych kradzieży z włamaniem. Podpisał również oświadczenie, w którym przyznał się, w szczególności, do włamania się do domu dwóch nauczycielek, które szantażował i związał, po czym zabrał im pieniądze. Jedna z kobiet rozpoznała skarżącego „bez wątpliwości” na podstawie fotografii, mimo iż w czasie napadu nosił on czarną pończochę zakrywającą rysy twarzy. Skarżący został postawiony przed sądem i dnia 21 marca 1996 r. uznany winnym popełnienia kradzieży z włamaniem oraz skazany na 33 lata i 4 miesiące pozbawienia wolności. Okoliczności obciążające stanowiło pozbawienie wolności pokrzywdzonych. Skarżący w czasie całego postępowania sądowego nie przyznał się do winy i powtarzał, że do podpisania oświadczenia na posterunku policji zmuszony został torturami. Apelację, opartą na naruszeniu prawa procesowego, oddalono. W grudniu 2000 r. skarżący został zwolniony z więzienia na podstawie Ustawy o amnestii z dnia 22 grudnia 2000 r.

Skarżący podniósł, że został osądzony i skazany z naruszeniem prawa do obrony i zasady rzetelności i uczciwości postępowania, czyli art. 6 Konwencji. Ponadto zarzucił narzucenie art. 7 Konwencji poprzez wymierzenie kary nieznannej ustawie penalizującej popełniony przez niego czyn.

Trybunał stwierdził, że samooskarżające oświadczenia skarżącego złożone zostały w czasie przesłuchań na posterunku policji i w okolicznościach wykluczających swobodne podejmowanie decyzji przez skarżącego. Nic nie wskazuje na to, by uczestniczył w nich prawnik, lub by poinformowano skarżącego o prawie do domagania się obecności i pomocy prawnika. Poważne wątpliwości powstały również w związku z zachowaniem policjantów: nie wykazano, by poinformowali oni skarżącego o jego prawie do milczenia. Ponadto, trzymany był w odosobnieniu, co budzi zastrzeżenia co do powstania psychologicznego efektu przymusu w czasie następujących później przesłuchań.

Trybunał zauważył, że władze miały obowiązek zapewnienia skarżącemu pomocy prawnika podczas przesłuchania. Brak takiej pomocy w sposób zasadniczy wpłynął na podpisanie samooskarżenia, które w efekcie stanowiło kluczowy element oskarżenia. W czasie postępowania sądowego skarżący nie miał możliwości podważenia twierdzeń oskarżenia, w tym nie mógł podważyć legalności używania oświadczenia uzyskanego w czasie odosobnienia na posterunku policji, na podpisaniu którego zaważył brak kontaktu z prawnikiem.

W okolicznościach danej sprawy Trybunał jednomyślnie uznał, że nastąpiło naruszenie art. 6 § 3 lit. c i d w związku z art. 6 § 1 Konwencji. Naruszenie to spowodowane zostało tym, że skarżący nie miał możliwości zaprzeczenia dowodom przedstawionym przez oskarżenie w oparciu o oświadczenie uczynione w czasie odosobnienia na posterunku policji, w braku pomocy prawnika. Ponieważ te uchybienia wystarczyły, by poczynić wyniki postępowania podważalnymi z punktu widzenia przestrzegania praw człowieka, nie było potrzeby rozważania naruszenia art. 7 Konwencji.

Trybunał przyznał skarżącemu odszkodowanie w wysokości 8 000 euro oraz 3 000 euro zwrotu kosztów sądowych. Jest to kolejne z serii orzeczeń Trybunału, które piętnuje błędne funkcjonowanie systemu sądownictwa i wymiaru sprawiedliwości w Turcji. Na uwagę zasługuje tu nacisk, jaki Trybunał kładzie na precyzyjne stosowanie praw zapisanych w Europejskiej Konwencji Praw Człowieka na każdym etapie

postępowania, także w fazie działań operacyjnych policji, które znajdują później odbicie w czasie postępowania sądowego. W tym wymiarze znaczenie tego orzeczenia nie ogranicza się jedynie do systemu wymiaru sprawiedliwości w Turcji.

5.3. Europejski Trybunał Sprawiedliwości.

5.3.1. Europejski nakaz aresztowania.

Europejski Trybunał Sprawiedliwości wypowie się w przedmiocie zgodności decyzji ramowej o europejskim nakazie aresztowania z Traktatem o Unii Europejskiej:

Przed belgijskim Sądem Konstytucyjnym (*Cour D'Arbitrage*) toczy się obecnie postępowanie w przedmiocie wniosku belgijskiej organizacji pozarządowej „Advocaten voor de wereld” z dnia 22 czerwca 2004 r. o unieważnienie stosowania prawa belgijskiego wprowadzonego w celu implementacji decyzji ramowej o europejskim nakazie aresztowania. Wnioskodawca podnosi m.in., że materia objęta decyzją ramową (kwestia ekstradycji) winna być uregulowana na poziomie unijnym za pomocą konwencji, a nie decyzji ramowej. Drugi zarzut dotyczy naruszenia wymogu podwójnej karalności, co, zdaniem wnioskodawców, narusza zasadę niedyskryminacji i równości wynikającą z art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej.

W dniu 13 lipca 2005 r. Sąd Konstytucyjny wydał pierwsze orzeczenie w tej sprawie. Uznał, że zarzuty postawione przez wnioskodawcę uregulowaniom prawa belgijskiego w rzeczywistości kwestionują ważność samej decyzji ramowej. Ponieważ zgodnie z art. 35 Traktatu o Unii Europejskiej kompetencje do orzekania o ważności i wykładni decyzji ramowych posiada ETS, Sąd Konstytucyjny postanowił zwrócić się do niego w trybie prejudycjalnym z pytaniem o:

- 1) zgodność decyzji ramowej z art. 34 Traktatu o Unii Europejskiej, który stanowi, że decyzja ramowa może być uchwalona w celu zbliżenia przepisów ustawodawczych i wykonawczych Państw Członkowskich (zdaniem wnioskodawcy regulowanie kwestii ekstradycji nie spełnia wspomnianego celu);
- 2) zgodność częściowego zniesienia wymogu podwójnej karalności z art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej, a w szczególności z wynikającą z niego zasadą równości i niedyskryminacji.

(Opracowano na podstawie informacji z dnia 9 sierpnia 2005 r. udostępnionej na stronach internetowych Forum – Wymiar Sprawiedliwości i Sprawy Wewnętrzne UE, pod adresem: www.wsisw.natolin.edu.pl/wsisw/wsisw.nsf/)

5.3.2. Kompetencja Wspólnoty do ustanawiania przepisów karnych.

W dniu 13 września 2005 r. Europejski Trybunał Sprawiedliwości ogłosił wyrok w sprawie C-176/03 Komisja Wspólnot Europejskich przeciwko Radzie Unii Europejskiej. ETS stwierdził nieważność decyzji ramowej Rady w sprawie ochrony środowiska przez prawo karne, gdyż, jego zdaniem, została ona przyjęta poza wspólnotowymi ramami prawnymi.

Poniżej przytoczono treść komunikatu prasowego nr 75/05 z dnia ogłoszenia wyroku, opracowanego przez Wydział ds. kontaktów z mediami i informacji Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości.

„Decyzja ramowa Rady w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (*Decyzja ramowa Rady 2003/80/JAI z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (Dz.U. L 29, str. 55)*) kryminalizuje niektóre szczególnie groźne czyny przeciwko środowisku. Rada zamierzała za jej

pomocą w skoordynowany sposób zareagować na niepokojący wzrost przestępczości przeciwko środowisku. Decyzja pozostawia Państwom Członkowskim wybór rodzajów sankcji karnych, muszą one jednak być skuteczne, proporcjonalne i odstrasżające. Decyzja ta została wydana przez Radę Unii Europejskiej, złożoną z przedstawicieli rządów Państw Członkowskich, w ramach współpracy policyjnej i sądowej tych rządów w sprawach karnych, ustanowionej na mocy Traktatu o Unii Europejskiej. W dzisiejszym wyroku Trybunał uwzględnia skargę Komisji.

Twierdzi ona, że zamierzony cel i treść tych przepisów należą do kompetencji wspólnotowych w dziedzinie środowiska ustanowionych w Traktacie WE, w związku z czym zaskarżonego aktu nie można było wydać na podstawie postanowień Traktatu o Unii Europejskiej dotyczących współpracy policyjnej i sądowej w sprawach karnych. W tych okolicznościach to do Komisji należy prawo wszczęcia procedury legislacyjnej, w której uczestniczy między innymi także Parlament Europejski. Komisja wystąpiła zresztą w 2001 r. z projektem dyrektywy w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (*Projekt dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ochrony środowiska poprzez prawo karne (Dz.U. C 180, str. 238)*), lecz Rada go nie przyjęła. Rada (*popierana w tej sprawie przez 11 Państw Członkowskich: Danię, Niemcy, Grecję, Hiszpanię, Francję, Irlandię, Holandię, Portugalię, Finlandię, Szwecję, Wielką Brytanię*) jest zdania, że na obecnym etapie rozwoju prawa Wspólnota nie dysponuje kompetencją do zobowiązania Państw Członkowskich do sankcjonowania karnie czynów określonych w decyzji ramowej. Nie tylko nie miało miejsca w tym względzie jakiegokolwiek wyraźne przyznanie kompetencji, ale także, biorąc pod uwagę istotną doniosłość prawa karnego dla suwerenności Państw Członkowskich, nie można uznać, że kompetencja ta mogła zostać przeniesiona w sposób dorozumiany na Wspólnotę przy okazji przyznania szczególnych kompetencji przedmiotowych, takich jak w sprawie środowiska.

Trybunał Sprawiedliwości przypomina, że ochrona środowiska stanowi jeden z podstawowych celów Wspólnoty i że przy ustalaniu i realizacji polityk i działań Wspólnoty muszą być brane pod uwagę wymogi ochrony środowiska.

Z racji zarówno swego celu, jak treści, decyzja ramowa ma za główny przedmiot ochronę środowiska, tak że większość jej przepisów można było zgodnie z prawem przyjąć na podstawie Traktatu WE. **Co do zasady przepisy prawa karnego, jak i zasady postępowania karnego, nie należą do kompetencji Wspólnoty. W przypadku jednak, gdy stosowanie przez właściwe władze krajowe skutecznych, proporcjonalnych i odstrasżających sankcji stanowi działanie niezbędne dla zwalczania ciężkich przestępstw przeciwko środowisku, to ostatecznie stwierdzenie nie może powstrzymać ustawodawcy wspólnotowego od przyjęcia środków związanych z prawem karnym Państw Członkowskich, które uzna on za konieczne w celu zapewnienia pełnej skuteczności norm przyjętych w dziedzinie ochrony środowiska.**

Ponieważ decyzja ramowa wkracza w kompetencje przyznane Wspólnocie na mocy Traktatu WE i narusza tym samym Traktat o Unii Europejskiej, który daje tym kompetencjom pierwszeństwo, Trybunał stwierdza nieważność decyzji ramowej w całości.”

Pełny tekst wyroku dostępny jest na stronie internetowej ETS pod adresem <http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/form.pl?lang=pl>

(tekst komunikatu udostępniony przez Pana Ireneusza Kolowcę, eksperta narodowego, szefa Sekcji Polsko-Czesko-Słowackiej Wydziału ds. kontaktów z mediami i informacji ETS)

5.4. Unia Europejska.

5.4.1. Obszar Schengen – nadzór transgraniczny i prawo pościgu między państwami członkowskimi.

Komisja Europejska 18 lipca 2005 r. przyjęła projekt decyzji zmierzającej do usprawnienia współpracy policyjnej między państwami członkowskimi Unii Europejskiej, która wprowadza poprawki do Konwencji wykonawczej Porozumienia z Schengen.

Por.: *Proposal for a Council Decision on the improvement of police cooperation between the Member States of the European Union, especially at the internal borders and amending the Convention implementing the Schengen Agreement, COM(2005)317 final,*

Tekst: http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0317en01.pdf

Stwierdzono w nim, że wolny przepływ osób na obszarze Schengen wymaga wprowadzenia dodatkowych środków kontroli, w szczególności na granicach zewnętrznych Unii, które zapobiegą negatywnym konsekwencjom braku kontroli granicznych między państwami członkowskimi. Zaproponowane środki mają wzmocnić współpracę operacyjną i instytucjonalną, a także usprawnić przepływ informacji między krajowymi organami wymiaru sprawiedliwości (w szczególności informacji dotyczących osób, mienia, dowodów w postępowaniu karnym, poszukiwania osób i identyfikowania członków oraz struktur grup przestępczych). Konwencja Schengen ograniczała się do generalnych regulacji, które w obliczu zdobytych od czasu jej przyjęcia doświadczeń okazały się niewystarczające. Pojawiło się przeświadczenie o konieczności usprawnienia istniejących rozwiązań i ich dalszego rozwoju.

Współpraca instytucyjna ma obejmować między innymi wspólne korzystanie ze sprzętu operacyjnego, zwłaszcza technologii służącej celom telekomunikacyjnym i kontrolnym. Nacisk należy również położyć na wspólne szkolenia, wizyty robocze, programy wymiany i szkolenia językowe. W ramach współpracy operacyjnej projekt rozszerza kompetencje do prowadzenia działań na terytorium innych państw członkowskich: operacje dochodzeniowo-śledcze prowadzone mają być przy pomocy wspólnych zespołów dochodzeniowo-śledczych i zorganizowanych patroli połączonych sił policyjnych. Zadania policji krajowej mają być przydzielane również oficerom łącznikowym lub funkcjonariuszom innych państw członkowskich. Zmiany te mają służyć temu, by działania operacyjne prowadzone mogły być wspólnymi siłami, włączając w to wspólne planowanie i ich harmonizację.

Zrealizowanie tych zamierzeń ma szczególne znaczenie zwłaszcza w rejonach przygranicznych, gdzie policja na co dzień napotyka trudności związane ze współistnieniem obok siebie różnych jurysdykcji. Tam też problemy bezpieczeństwa powinny podlegać ścisłemu nadzorowi. Komisja podkreśla, że działania przedsięwzięte na forum unijnym mają większą skuteczność w odniesieniu do zwalczania przestępczości i zapobiegania terroryzmowi. Uregulowane w projekcie problemy nawiązują do planu działań przedstawionego w Programie Haskim. Warto zwrócić uwagę, że Projekt w art. 11 wprowadza zmiany do Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen – usuwa ograniczenia w prawie do pościgu transgranicznego oraz rozszerza możliwości prowadzenia takiego pościgu oraz nadzoru transgranicznego. Dzięki wprowadzonym decyzją struktur współpracy otwierają się nowe możliwości dalszego rozwoju współpracy policyjnej między państwami członkowskimi.

Tekst Programu Haskiego:

http://europa.eu.int/comm/justice_home/doc_centre/doc/hague_programme_en.pdf

Tekst Konwencji wykonawczej do Układu z Schengen:

[http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/pl/dd/19/02/42000A0922\(02\)PL.pdf](http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/pl/dd/19/02/42000A0922(02)PL.pdf)

6. PRZEGLĄD KSIĄŻEK I CZASOPISM.

- **JURYSTA – Magazyn Prawniczy Nr 8 (2005)**
dr Wojciech Maruchin: Kryminalizacja czynów zabronionych str. 33
- **Państwo i Prawo Nr 8 (2005)**
dr Dobrosława Szumilo-Kulczycka, adiunkt Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie
mgr Szymon Majcher, Kraków: Nauka prawa wobec problematyki szybkości postępowania karnego
- **Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa Nr 1-2 z 2005 r.**

PRAWO I POSTĘPOWANIE KARNE

17. Uchwała SN z dnia 30 listopada 2004 r., I KZP 23/04
dr hab. Jarosław Warylewski, profesor Uniwersytetu Gdańskiego
Wyrób alkoholu na własny użytek str. 139
18. Uchwała SN z dnia 20 stycznia 2005 r., I KZP 29/04
dr Sławomir Steinborn, adiunkt Uniwersytetu Gdańskiego
Europejski nakaz aresztowania - zażalenie str. 145
19. Wyrok SN z dnia 19 sierpnia 2004 r., II KK 388/03
dr Krzysztof Woźniewski, adiunkt Uniwersytetu Gdańskiego
Dowody w postępowaniu odwoławczym str. 157
20. Uchwała SN z dnia 29 października 2004 r., I KZP 24/04
dr Wojciech Zalewski, adiunkt Uniwersytetu Gdańskiego
"Mały świadek koronny" – problemy z konstrukcją instytucji str. 165
21. Wyrok SN z dnia 5 października 2004 r., V KK 224/04
mgr Maciej Górtowski, aplikant prokuratorski, Gdańsk
Kara łączna str. 173
22. Wyrok SN z dnia 8 października 2003 r., IV KK 256/03
mgr Grzegorz Kachel, sędzia Sądu Rejonowego w Wejherowie
Dobrodziejstwo cudzego środka odwoławczego w postępowaniu karnym str. 179
23. Postanowienie SN z dnia 9 grudnia 2003 r., III KK 116/03
mgr Paweł Pętasz, asystent Uniwersytetu Gdańskiego
Subsydiarność prawa karnego str. 187

24. Postanowienie SN z dnia 22 czerwca 2004 r., V KK 70/04
mgr Jacek Potulski, asystent Uniwersytetu Gdańskiego
Granice wolności słowa str. 193
25. Uchwała SN z dnia 25 marca 2004 r., I KZP 43/03
mgr Marek Skwarcow, sędzia Sądu Rejonowego w Gdańsku
Dopuszczalność prowadzenia w sprawie postępowania uproszczonego str. 201
- **"Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych" – numer z lipca 2005 r.**
link: http://www.prawo.lex.pl/czasopisma/osa/7_05.html
  - **Paragraf na drodze Nr 8 (2005)**
Andrzej Skowron: Postępowanie mandatowe w ruchu drogowym (część 3)
Ryszard A. Stefański: Odpowiedzialność za bezskutkowe niezachowanie należytej ostrożności
Lech K. Paprzycki: "O chwytaniu procesowego byka za rogi" - także przez biegłych
  - **Prawo i Medycyna Nr 20 (Vol.7) (2005)**
Barbara Namysłowska-Gabrysiak: Błąd lekarski czy niepowodzenie w leczeniu?
Jarosław Wyreba: Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 3 czerwca 2004 r., V KK 37/04
  - **Orzecznictwo Sądów Polskich Nr 7-8 (2005)**
Uchwała Składu Siedmiu Sędziów Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 29 października 2004 r. I KZP 24/04; art. 60 § 3 k.k. str. 430; Glosa - Krystyny Daszkiewicz str. 435
Postanowienie Sądu Najwyższego - Izba Karna z dnia 5 października 2004 r., II KK 121/03: art. 402 § 3 k.p.k. str. 437; Glosa – Romualda Kmiećka str. 440
Postanowienie Sądu Najwyższego – Izba Karna z dnia 21 października 2004 r., II KZ 46/04 str. 441; Glosa – Dariusza Wysockiego str. 443
  - **Palestra Nr 7-8 (2005)**
Agnieszka Rybak-Starczak: Majsterkowanie przy prawie karnym str. 53
Michał Leciak: Finansowe środki karne za przestępstwa komunikacyjne po nowelizacji k.k. str. 68
Stanisław Zabłocki: O procesie tzw. unaukowienia opinii biegłych str. 209
Bartłomiej Szyprowski, Dariusz Cieślik: Postępowanie uproszczone - konieczność zmian str. 217
Jerzy A. Kulesza: Przegląd orzecznictwa sądowego w sprawach należących do właściwości IPN - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (prawo karne materialne) str. 256

Anna Błachnio-Parzych, Michał Hudzik, Justyna Pomykała: Przegląd glos krytycznych do orzeczeń Izby Karnej i Izby Wojskowej SN z zakresu prawa karnego materialnego, opublikowanych w okresie od kwietnia 2000 r. do marca 2005 r. **str. 267**

Michał Hudzik: Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 14 lutego 2005 r., II KK 486/04 **str. 295**

Andrzej Sakowicz: Glosa do wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z 24 czerwca 2003 r., II Aka 146/03, **str. 308**

- **Przeгляд Sądowy Nr 7-8 (2005)**

Halina Zięba-Zalucka: Granice (nie tylko konstytucyjne) krytyki osób sprawujących funkcje publiczne **str. 3**

Tadeusz Kotiuk: Niestawiennictwo obrońcy na rozprawie głównej jako przyczyna odroczenia rozprawy w postępowaniu karnym **str. 57**

Radosław Krajewski: Przestępstwo bigamii w polskim prawie karnym **str. 154**

Maciej Rogalski: Podmiot i strona przedmiotowa przestępstwa oszustwa w telekomunikacji **str. 165**

Andrzej Zachuta: Bezpłatna pomoc prawna z urzędu w procesie karnym (art. 78 § 1 k.p.k.) **str. 183**

Przemysław Palka: Glosa do postanowienia z dnia 20 kwietnia 2004 r. V KK 351/03 **str. 260**

Sebastian Kosmowski: Glosa do uchwały z dnia 21 maja 2004 r. I KZP 42/03 **str. 266**

Kazimierz Postulski: Glosa do postanowienia z dnia 29 września 2004 r. I KZP 18/04 **str. 277**

- **Roczniki Nauk Prawnych – Prawo Tom XV (2005)**

Stanisław Hoc: O penalizacji służby w obcym wojsku **str. 181**

Jacek Kędzierski: O właściwe zasady odpowiedzialności za zbiorowe zamierzenia przestępne **str. 193**

Iwona Niewiadomska: Znaczenie zmiennych psychologicznych w naruszaniu norm prawa karnego przez nieletnich **str. 213**

- **Studia Iuridica Lublinensia (Półrocznik) Roczniki Nauk Prawnych Tom V (2005)**

Iryna Khmaruk: Obrona konieczna w prawie karnym Ukrainy **str. 93**

Adam Pisiewicz: Przyczynek do art. 98 Statutu Międzynarodowego Trybunału Karnego **str. 141**

7. INFORMACJE I OGŁOSZENIA.